

Mælkeribruget i Danmark 1889.

Af Konsulent B. Bøggild.

Det er nu ti Aar siden, at Centrifugerne begyndte at holde deres Indtog i danske Mælkerier, og i den Tid er vor aarlige Overskuds-Udførsel af Smør stegen fra 19 Mill. Pd. til 25—26 Mill. Pd. i Aarene 1883—85 og derefter hurtigere til nu at være imellem 50 og 60 Millioner Pd. — Paa ti Aar er vor iforvejen ret anselige Overskuds-Udførsel af Smør næsten tredoblet, medens Landet samtidig er gaaet over fra at være et kornudførende Land til at indføre store Mængder af saavel Korn som andre Foderstoffer. Og der er vel ingen, der kan tvivle om, at Centrifugerne have haft en meget væsentlig Del af Indflydelsen paa disse gennemgribende Forandringer, dels fordi de i Sammenligning med de ældre Systemer give en halv Snes Procent mere Smør af samme Kvantum Mælk, men hovedsagentlig fordi det skyldes dem, at store Kvantiteter Mælk kunne komme til rationel Bearbejdning og strax blive forarbejdet til Exportvare, hvorved de talrige smaa Kvæghold kunne faa et saa stort Udbytte af Mælken, at det nu ligesaavel for dem som tidligere væsentlig kun for de større Besætninger kan betale sig, at producere Mælk i større Maalestok ved Anvendelse af store Fodermængder.

At Centrifugerne skulde faa saa stor Betydning for det danske Landbrug, derom havde vel ingen drømt 1878—79, den Gang det endnu stod som es Fremtidsproblem, om hvorvidt Skumning ved mekanisk Kraff kunde blive

praktisk og billig. Centrifugernes Betydning er nu en Kjendsgjerning. Men nu have Opfindere og Maskinfabrikanter sat sig den Opgave at bygge en Maskine, der ikke alene kan skumme, men ogsaa kjærne kontinuerlig, saaledes at Mælken, efterhaanden som den kommer til Mælkeriet, kan blive delt ikke i Skummetmælk og Fløde, men i Skummetmælk og Smør. — Flere Steder baade i Danmark og Sverig arbejdes der paa denne Opgave, og i nogle Henseender maa Problemet siges at være løst; men i Realiteten er der endnu intet præsteret for Praxis, forsaavidt som der endnu ikke ved Aarets Slutning er udbudt nogen Maskine til Salg i Landet. — Fra et i Stockholm stiftet Konsortium er der ganske vist gjort Reklame for og i Udlandet fremvist en Maskine kaldet Extractoren; men efter hvad der forlyder, viser der sig endnu af og til Usikkerhed ved Maskinens Arbejde, saa den synes endnu ikke at have gennemgaaet Børnesygdommene og være bleven »det epokegjørende Individ«, der ventes saa meget af. Og hvilke Muligheder disse nye Maskiner end ville have i andre Lande, hvor man foretrækker sødt Smør, saa synes dog i hvert Fald her i Danmark de fleste Mælkerimænd at nære den Anskuelse, at selv om saadanne Maskiner kunne have en vis Interesse, saa er der dog i hvert Fald foreløbig kun ringe Sandsynlighed for, at de ville faa stor Betydning hos os, hvor Smørrets kraftige Aroma og Holdbarhed ere nødvendige Egenskaber. Centrifugen afhjalp et Savn — muliggjorde fuldstændig Flødeafsætning af transporteret Mælk — og passede ind i vort øvrige Mælkerisystem; men de nye Maskiner synes foreløbig at komme paa Tværs af vore almindelige Begreber om Syrningsens Betydning, Kjærningen og Smørrets Behandling, saa hvad Fremtiden vil bringe paa dette Omraade, er endnu helt uklart.

De lave Smørpriser i 1888 afskrækkede ikke den danske Landbefolkning fra at fortsætte ad den Vej, der har karakteriseret det danske Mælkeribrug i de sidste Aar. I 1887 og 1888 var der bleven anlagt Andelsmælkerier i alle Lan-

dets Egne under Tilslutning ikke alene af de smaa Kvægholdere, men ogsaa af større Landbrugere, og saaledes fortsatte man Landet rundt i 1889, saa at der nu kun i faa Egne er Plads end sige Trang til flere nye Mælkerier, hvorimod der allerede nu jævnlig kan være Anledning til at foretage Udvidninger og Forbedringer ved nogle af de først oprettede, særlig fordi Mælkemængden er stegen langt mere end fra Begyndelsen af paaregnet. I sin Almindelighed synes der overalt paa Landet at være Tilfredshed med Andelsmælkerierne. Og særlig blandt de egentlige Bønder hører man ofte den Udtalelse, at det er Andelsmælkerierne, der hjælper Landbruget over de vanskelige Tider og gjør det muligt at gaa fra Rovdrift til Erstatningsdrift, fra Kornsalg til kraftig Fodring, uden at gaa fra Gaarden; thi kun gennem Andelsmælkerierne er det muligt for Bonden strax at faa sin Mælk saa højt betalt, at han kan magte »at svare hver sit« og samtidig gjøre Indskuddene i den gode Sparekasse, som Jordens Gjødningskraft stadig viser sig at være. I den Retning gaa da ogsaa de fleste Svar, der ere indløbne fra Tidsskriftets Korrespondenter paa Spørgsmaalet: »Er der almindelig Tilfredshed med Andelsmælkeriernes Virksomhed paa deres Egn?«

Reglen er dog ikke uden Undtagelser. Nr. 16 svarer saaledes paa ovenstaaende Spørgsmaal: »Nej, mange ville gjerne trække sig tilbage, Forfalskninger ere hyppige og Produkterne ofte daarlige.« — Vedkommende bor nemlig saaledes, at man ved Mælkeriet til den ene Side af Gaarden har begaaet den Dumhed at lade en dygtig Mejerist rejse, fordi han ikke vilde finde sig i et stort Afdrag paa sin Løn, og nu ikke senere har kunnet faa nogen til at udfylde Pladsen tilfredsstillende. Og til den anden Side ligger et Mælkeri, hvor Forfalskningerne have været saa almindelige, at endog Formanden har været impliceret i en Sag i saa Henseende. Her have jo som bekendt netop Andelsmælkerierne deres Styrke, idet de ved Betaling af Mælken efter Flødeprocent eller ved Mulktering og Exklu-

dering af bedrageriske Medlemmer altid kunne bringe Orden til Veje.

Fra enkelte Egne af Landet skives, at Andelshaverne vel sige at være tilfredse; men som et Tegn til, at det ikke fuldt ud er saa, betragter man den Omstændighed, at der er Exempler paa, at den nye Ejer af en Gaard har benyttet sig af sin Ret til ved Ejerskiftet at uddrage Ejendommen af Sammenslutningen. Men lige overfor denne Anskuelse, maa der mindes om, at Andelsmælkerierne ligesaavel have haft en stor Betydning for alle de enkelte Kvægejere, der ikke ere gaaede med, som for samtlige Interessentere; thi medens det tidligere var saa, at smaa Smørmærker vare vanskelige at sælge til god Pris, er det nu forandret dertil, at Producenterne af de enkelte smaa Partier, der fremkomme, kunne faa samme Pris som de største Mælkerier. Og under gode Forhold kan det nok tænkes, at man ved Hjemmeproduktion kan holde Driftsudgifterne nede paa et anstændigt Minimum, især hvor Transportudgifterne ere store og Foderreglerne strenge ved Mælkeriet.

Hvad Aarets Karakter iøvrigt angaar, skal her strax anføres, at store Skuffelser have vist sig baade for Vinterens og Sommerens Vedkommende, saaledes at Produkternes Mængde ikke er bleven saa betydelig, som der var Grund til at vente. — Fra flere Gaarde er der svaret paa Anmodningen om Indsendning af Regnskaber med Afslag, fordi man selv var utilfreds. Og om end jeg selv følgelig ikke har undladt at gjøre opmærksom paa, at de daarlige Resultater ønskes frem ligesaavel som de gode, naar blot de ere paalidelige, ere Folk dog altid uvillige til at komme frem med de særlig ugunstige Aarsregnskaber. — Det ret voluminøse Avl fra den vaade Sommer 1888 viste sig at have ringe Foderværdi. Jyderne kunde ikke faa Hestene fede; saa tidlig som de pleje til Vintermarkederne, og trods de mange Pund Kraftfoder gave Kælvækerne dog de fleste Steder baade mindre og tyndere Mælk end sædvanlig. — Foraaret, der begyndte saa smukt og lovede saa godt i

Sædetiden, endte med saa nøgne Marker, »at Lærkerne ikke kunde skjule sig i Græsset«, og Køerne maatte tages paa Stald allerede i Juni eller gives Tilskud paa Marken for ikke at tabe Mælken for hurtigt. Og endelig da Græsset omsider ved Regnens Komme voxede frem paany, var det ganske vist godt en Tid; men til Slutning maatte det benyttes i Efteraarsmaanederne i større Udstrækning og mere nøje udregnet end heldigt for Mælkeydelsen, fordi Høsten gav et saa ringe kvantitativt Udbytte, at der selv med økonomisk Fodring mange Steder maa være Frygt for Halmmangel, hvis Foraaret 1890 kommer sildigt.

I Tabel I er Vinterfodringen og Udbyttet deraf sammenstillet paa sædvanlig Maade efter velvillig indsendte Regnskaber fra 22 Gaarde i Landets forskjellige Egne. Imod denne Tabel har der i Aarets Løb gjentagne Gange i Fagpressen været rejst Angreb særlig fra Forkæmperne for den stærke Fodring, der endog ville erklære den for vildledende, vel nærmest fordi den stærke Fodring derigjennem maatte blive stillet i et daarligt Lys, naar den, som i saa mange Tilfælde er sket og som sidste Aar her paavist er bleven overdreven og misbrugt paa Besætninger, der ikke have kunnet betale et saa stort og kostbart Foder som anvendt. Fejlen skulde særlig være den, at Halmen ikke var opført til nogen Føderværdi, og man har endog derfor villet tillægge mig den Anskuelse, at Halmen ingen Værdi har som Produktionsfoder, men kun som Vedligeholdelsesfoder. Her skal derfor først mindes om, at Hensigten med Tidsskriftets aarlige Mælkeriberetninger ikke er doktrinært at docere Fodringslære eller at foreskrive, hvorledes man altid skal bære sig ad, men derimod fortrinsvis er kritisk at skildre, hvorledes og under hvilke Forhold der er arbejdet i det forløbne Aar, og hvorledes dette forholder sig til de nærmest foregaaende, hvad Udbytte, Sundhedstilstand, Produktionsvanskeligheder, Omsætning o. s. v. angaar. Derfor har man stadig ikke nøjedes med at karakterisere Aaret ved Beretninger fra enkelte særlig

produktive Besætninger; men man har søgt at faa Regnskaber frem fra alle Landets Egne, saaledes at man kan faa et fyldigt Indtryk af, hvorledes Tilstanden har været, hvilke Forandringer der efterhaanden indtræde, hvilke der vise sig heldige, og hvilke der atter maa forlades som for Tiden ugunstige osv. — Det er derfor med fuldt Overlæg, at jeg har søgt, og jeg er glad ved, at det er lykkedes mig, i Aar at faa et Par af Landets mindre produktive Herregaardsbesætninger med; thi skal der gives et paalideligt Billede af disse Aars Mælkeribrug, er det ukorrekt kun at samle Materiale til Beskrivelsen fra Kjøbenhavns Omegn og Landets bedste Sukkeregne. Da der dog vitterligt er et betydeligt Antal Landmænd, der mene at handle økonomisk rigtig og i Overensstemmelse med deres Jords Beskaffenhed ved at arbejde som de to nye Korrespondenter Nr. 9 og 10, bør de ikke lades upaaagtede. Og tilmed turde der være Sandsynlighed for, at ligesom de bedste og gjødningskraftige Jorder give temmelig sikre Afgrøder, medens de tarvelige Jorder give et mere variabelt Udbytte efter Vejrligets Gunst eller Ugunst, saaledes ere de lidet produktive Besætninger fortrinsvis følsomme for Aarets karakteristiske Indflydelse. Jo mindre der anvendes af Klid og Oliekager, desto mere Sandsynlighed er der for, at Mælkeudbyttet saavel i kvantitativ som i kvalitativ Henseende paavirkes af Vejrliget og det hjemmeavlede Foders større eller mindre Mængde og bedre eller daarligere Beskaffenhed.

Det skal villig indrømmes, at det kunde være ønskeligt, om der kunde præsteres ogsaa Regnskab over, hvormeget Halm samtlige Besætninger have konsumeret; men med Erfaringerne for Øje hvor vanskeligt det er at faa Regnskaberne frem blot med den foreliggende Fuldstændighed, vil jeg anse det for haabløst for Tidsskriftet at imødekomme den Opfordring, som Forstander Svendsen stiller i saa Henseende i »Vort Landbrug« 1889 S. 295. — Erindres maa det nemlig, at det jo ikke drejer sig om at faa en enkelt Mand til at foretage Vejningen af Halm; men

det maa gjøres til Stadighed af alle Korrespondenterne Aar efter Aar. Halmen føres der jo ikke saa nøje Regnskab med som med Høet, for hvilket Antallet af Læs og disses Gjennemsnitsvægt maa tjene som Angivelse, og det vil altid være vanskeligt eller umuligt for mange Gaardes Vedkommende at afgjøre, hvor meget Halm der er bleven ædt, og hvormeget der er gaaet som Strøelse direkte i Gjødningen. — Og videre maa det hævdes, at skal Halmen regnes til Udgift for at faa et tro Billede af Forholdene frem, vil det være lige saa nødvendigt at tage Hensyn f. Ex. til de forskjellige Størrelser af Driftskapital, der dels staar i Besætninger og Inventar og dels medgaar til Pasningen, lige som det ogsaa kunde være i højeste Grad ønskeligt, om man kunde regne Gjødningen til større eller mindre Indtægt efter dens virkelige Værdi. Men Forholdet har ganske naturligt udviklet sig til det nuværende — tidligere holdt man Besætningen hovedsagentlig for at faa Halmen lavet til Gjødning — saa begyndte man først at give Malkekøerne Hø og senere efterhaanden Korn og Rodfrugter og Kager og Klid stadig for at faa mere og mere Mælk om Vinteren, — hvor der var lidt Hø, maatte der mere Kraftfoder til, og ganske naturligt kom man til at tale om, at man fik saa og saa meget Mælk for denne eller hin Mængde af Kraftfoder, Hø og Roer. Og naar Forstander S. paa ovenfor nævnte Sted finder sig foranlediget til at udtale — »at der overhovedet ingen Mening er i at offentliggjøre et saadant Regnskab«, saa maa dertil bemærkes, »at det Bedste er det Godes værste Fjende«, at Regnskaberne offentliggjøres som de mest fuldstændige, der foreligge, og at det altid har været tydeligt af Regnskabets Form saavel som af Texten, at Halm, Græsning o. s. v. ikke har været sat til nogen Pengeudgift.

Hvad Anvendelsen af Kraftfoder angaar, var det i Vinteren 1888—89 et staaende Diskussionsæmne, om hvorvidt det kunde betale sig at sælge Sæd og købe Oljekager og Klid. Og særlig de dyre Oljekager fandt mange det rigtigst kun at anvende i meget begrænsede Mængder,

Tab. I. Vinterfodring

Mælkeriernes Nr.	Mælkeriernes Nr. i forrige Aars Beretning	Koholdet				Vinterfodret Antal Dage	Opfodret pr. Ko										
		Antal Køer.	pCt. Kælvere inden 1ste Januar	pCt. nyindsatte Køer	pCt. Kastere og Overløbere		Pd. Rapskager	Pd. Palmekager	Pd. Klid	Pd. andre Handelsfoderstoffer	Pd. Korn	Ialt Pd.	Pd. Kraftfoder pr. Dag.	Pd. Kløvehøj og Vikkrhavre *)	Pd. Enghøj *)	Pd. Runkelroer og Gulerøder **)	Pd. Turuips og Rutabaga **)
1	1	110	55	25	8	237	37	146	361	-	352	896	3.8	371	327	206	1456
2	2	78	45	28	6	206	38	115	295	205	1151	1804	8.8	308	410	6256	-
3	10	128	†)	13	12	257	151	24	615	138	701	1629	6.3	918	918	3364	285
4	4	145	37	19	15	207	139	70	414	-	1135	1758	8.5	1241	166	3103	-
5	5	37.5	59	13	5	223	139	289	287	-	736	1451	6.5	224	624	263	-
6	6	269	35	10	12	181	107	56	323	128	359	973	5.4	970	595	535	2045**)
7	-	170	34	32	9	212	141	-	494	141	438	1214	5.7	1482	282	5294	-
8	-	140	57	19	15	225	120	69	347	91	811	1438	6.4	800	-	103	3571*
9	-	170	41	12	9	194	-	-	-	-	520	520	2.7	-	941	-	941
10	-	275.7	35	17	17	192	-	-	-	-	294	294	1.5	973	973	-	1583
11	11	91	57	23	20	218	169	126	519	281	551	1646	7.6	264	-	3736	-
12	12	165	24	10	15	195	165	154	363	339	466	1487	7.6	509	-	4364	-
13	13	145	61	30	14	257	342	349	671	688	669	2719	10.6	1241	-	6455	551
14	8	84	50	-	13	201	232	195	254	298	512	1491	7.4	802	802	3811	-
15	15	216	54	28	16	215	98	135	418	533	98	1282	6.0	620	-	4082	816
16	16	76	37	9	14	195	137	-	122	-	867	1126	5.3	-	789	-	2105
17	17	27	52	19	4	199	149	78	307	202	85	821	4.1	-	2989	7178	-
18	18	58	41	26	4	213	-	-	288	155	816	1259	5.9	1517	310	5003	466
19	19	30	53	27	10	205	9	35	171	-	1055	1270	6.2	1600	1000	-	-
20	23	50	54	22	18	181	120	27	-	300	1271	1718	9.5	-	-	1620	1113
21	21	200	45	23	11	216	249	101	-	36	526	912	4.2	2400	1200	-	-
22	22	45	33	13	4	209	9	-	622	-	178	809	3.9	2000	-	4800	-

*) Et Læs Høj regnet til 1200 Pd., naar intet andet opgives, og en Givt til 5 Pd.

**) En Tønde Runkelroer, Gulerødder og Rutabaga regnet til 180 Pd., en Tønde Turuips til 160 Pd.

***) Her er det angivne Kvantum Sukkerroeffald.

†) $\frac{1}{9}$ 88— $\frac{1}{1}$ 89 31 Kælvere, $\frac{1}{1}$ 89— $\frac{3}{4}$ 89 9 Kælvere og $\frac{1}{5}$ — $\frac{3}{8}$ 89 57 Kælvere altsaa mange Sommerkøer.

88—89 paa 22 Gaarde.

Produceret pr. Ko					Mælkeforbrug		Pr. 100 Pd. opaaet Pris for			Antal Kalve		Mælkerisystem	
Pd. Smør	Pd. frisk Ost	Pd. Svin levende Vægt	Solgt Pd. skummet Mælk	Pd. sk. Mælk til Kalve og Husholdn.	til 1 Pd. Smør	til 1 Pd. frisk Ost	Smør	Ost	Svin	Tillagt	Fødet		
4	95	123	113	9	536	31.8	13.9	103.15	15.50	26.76	13	4	Bøtter.
3	78	67	108	11	300	26.1	13.6	101.00	16.50	29.50*)	14	2	Vand og Is.
3	134	38	-	139	1403	25.1	14.1	100.32	13.00	-	34	6	Lavals Centrifuge.
3	79	121	70	73	340	29.7	12.4	104.00	15.60	26.00	23	3	Fade og Is.
2	103	67	92	41	1329	27.2	13.3	102.40	12.80	28.60*)	10	2	Lavals Centrifuge.
1	72	50	84	27	461	27.2	15.9	102.50	12.40	28.10	58	-	Lefeldts Centrifuge.
4	71	78	117	12	430	28.7	15.6	107.90	12.00	28.00*)	20	1	B. & W.s Centrifuge.
6	79	65	77	89	801	29.3	15.9	106.50	15.00	26.00	20	19	B. & W.s Centrifuge.
9	46	-	75	-	-	28.8	-	103.00	16.00	27.33	43	-	Bøtter.
0	40	6	86	4	550	29.8	15.6	103.00	18.00	27.70	55	-	Bøtter.
8	97	91	90	10	903	30.3	13.5	104.00	20.00	28.18*)	18	-	Emaillerede Fade.
6	70	42	-	123	696	27.2	13.2	105.90	14.50	29.00*)	29	7	B. & W.s Centrifuge.
9	144	126	135	23	740	25.0	13.9	102.00	11.50	29.00*)	30	-	B. & W.s og L.s Centrifuge.
8	-	-	-	-	-	27.1	12.8	104.40	-	29.47*)	25	18	B. & W.s Centrifuge.
0	112	76	107	19	746	26.4	13.4	107.40	16.30	28.20*)	65	2	B. & W.s Centrifuge.
2	79	123	76	-	539	31.9	11.5	97.66	16.50	27.50	12	-	Bøtter og Is.
3	109	83	55	249	1308	30.1	13.8	99.80	16.00**)	25.90*)	25	-	Is.
6	93	16	-	81	856	26.7	12.1	107.00	18	35.00***)	10	4	Is.
7	103	15	135	-	1983	26.2	13.1	100.25	-	28.68*)	15	1	Bøtter og Is.
0	93	70	123	30	365	28.1	13.0	111.90	13.30	27.10*)	6	4	B. & W.s Centrifuge.
0	72	36	48	22	640	26.4	14.0	99.00	15.00	26.00*)	35	8	Kofoeds Centrifuge.
1	78	-	112	-	1089	31.6	-	101.00	-	27.20*)	10	8	Mælkekjærning.

Gjennemsnitspris for hele Aaret.

Den friske Ost udbragtes i 16 Øre pr. Pd.

Denne Opgivelse er pr. Pd. død Vægt.

saaledes som det ogsaa fremgaar af Tab. I. — Karakteristisk for Situationen skriver Nr. 19: »Den største Del af Vinteren fodrede jeg udelukkende med Sæd $\frac{2}{3}$ Havre og $\frac{1}{4}$ Byg, begrundet paa de lave Sædpriser i Forhold til Prisen paa andre Foderstoffer, og jeg befandt mig meget vel tilfreds dermed baade med Hensyn til Mælkens Mængde og Godhed (Fedme) som med den Pris, jeg opnaaede for mit Smør, der var forholdsvis den samme som andre Aar, naar jeg for Størstedelen har fodret med Klid og Kager. Jeg forsøgte en lille Tid (fra 13de Novbr. til 10de Decbr.) at give de bedste Malkere $\frac{1}{2}$ Pd. Rapskager og 2 Pd. Cocuskager i Stedet for ligesaamegen Sæd, men fandt ingen Forandring hverken i Mælkens Mængde eller Godhed, og Foderet var dyrere, hvorfor jeg gik over til udelukkende Sæd igjen. Klidene benyttede jeg fra 1ste April til Græstid formedels Mangel paa Havre.« — Til ret Forstaaelse heraf skal det meddeles, at denne Korrespondent er en yngre Mand med en større Forpagtning, og at de stedlige Forhold bevirke, at der kun holdes en mindre Malkebesætning, men forresten Tillæg og særlig meget Fedekvæg. Der har i flere Aar været dyrket en Del Rodfrugter; men Forpagteren finder, at det er fordelagtigst at anvende Rodfrugterne til Tillægget og Fedekvæget, hvorimod der i Reglen anvendes en betydelig Del Hø til Malkebesætningen.

Det Spørgsmaal, hvormen Meningen er forskjellige, er det, »hvorvidt er det rigtigt, at Oliekager i Almindelighed have større Fodringsværdi for Malkekøer end Sæd«, eller »har ikke i de fleste Tilfælde hjemmeavlet Sæd lige saa stor Evne til at fremdrive Mælk som samme Vægt Oliekager og Klid.« — Meningen staa ofte skarpt overfor hinanden. Klid kan man oftest blive enige om, fordi Prisen derpaa i Reglen ikke var højere end paa Foderkorn; men Oliekagerne finde i mange Tilfælde nu kun deres Forkæmpere blandt de Landmænd, der have mange Rodfrugter at give Malkekøerne, idet Meningen saa er den,

at de kvælstofrige Oliekager og de kvælstoffattige Rodfrugter supplere hinanden paa bedste Maade. — For Smørrets Kvalitets Skyld er dog de fleste enige om, at det er nødvendigt at bruge ét Pund gode, friske Rapskager pr. Ko, hvilket vistnok ogsaa er en Forholdsregel man skal være meget varsom med at komme bort fra, da det jo dog væsentlig er ved fornuftig Brug af Rapskager, at det er lykkedes at skaffe vort Vintersmør saa god Anseelse i England. Men hvad Brugen af de andre Oliekager angaar, er det et almindeligt Ønske, at Docent Fjord snart desangaaende maa kunne faa anstillet saa mange sammenlignende Forsøg, at Spørgsmaalet kan blive almindelig belyst. Resultaterne af Fodringsforsøgene med Svin med Korn og Oliekager have i høj Grad vakt Interessen og rokket ved Troen paa de gængse Anskuelsers Ufejlbarlighed.

Hvad Mælkeudbyttet af Vinterfodringen angaar, vare nogle Korrespondenter tilfredse og melde som f. Ex. Nr. 1: »Vinteren normal«. Men Nr. 2 skriver: »Lidt under et Middelaar i Mængde, Godheden som sædvanlig«. Og Nr. 4 siger: »Paa Grund af det daarlige Halm og Hø fra Høsten 1888 var Mælkeudbyttet meget ringere end sædvanlig«, medens Nr. 11 skriver: »Paa Grund af ringe Hø og Røemængde forrige Vinter har Mælkemængden været for lille; Produkternes Godhed var tilfredsstillende, kun var der et for stort Forbrug af Mælk til et Pd. Smør om Vinteren, hvilket ikke blev afhjulpen ved den tilkaldte Mælkeriassistent«. Nr. 14 skriver endelig i samme Retning: »Mælkeudbyttet meget mindre, Forbrug til Smør noget større end sædvanlig«.

I Tabel II a er der paa sædvanlig Vis forsøgt at fremsætte en Opgjørelse af Vinterfodringen. — Reduktionen til Krafftoderenheder er sket ved følgende Forholdstal:

100 Pd. Kraftfoder = 100.	Beregn. Værdi af 100 Pd. = Kr. 5,00.
— Kløverhø = 40.	Do. do. = — 2,00.
— Enghø = 25.	Do. do. = — 1,25.
— Gulerøder og	
— Runkelroer = 10.	Do. do. = — 0,50.
— Turnips og	
— Rutabaga = 8.	Do. do. = — 0,40.
— Sukkerroeffald = 8.	Do. do. = — 0,40.

Og et Pund beregnet Kraftfoder er sat til 5 Øre pr. Pd., idet dog Rapskagerne som langt dyrere end de andre til Malkekøerne anvendte Foderstoffer ere satte til 7 Øre pr. Pd., til hvilken Pris vel Hovedmængden af dem maa antages at være kjøbt i Efteraaret 1888.

I Sammenligning med tidligere Aar er der sket den Forandring, at 100 Pd. Gulerødder og Runkelroer er beregnet til 10 og ikke som tidligere til 12 Pd. Kraftfoder, hvilken Forandring jeg nu maa anse det for rigtigst at indføre i Overensstemmelse med Docent Fjords sidste offentliggjorte Forsøgsresultater. Som det maaske vil erindres, har jeg tidligere antaget 12 for at være for højt, men dog benyttet det, fordi det var anvendt før min Tid af de Herrer Winkel og Sonne, og jeg ikke fandt mig berettiget til at sætte noget andet i Stedet. Og ligeoverfor Forstander Svendsens Artikel i »Vort Landbrug« 1889 S. 338 maa jeg bemærke, at jeg nærmest maa tage den til Indtægt for min i sidste Beretning udtalte Anskuelse »at adskillige Landmænd, der give Malkekøerne mange Rodfrugter, komme til at producere Mælken forholdsvis dyrt, hvilket rimeligvis for en Del hidrører fra, at der er tillagt Rodfrugterne en for høj Næringsværdi« ... og ingenlunde føler mig truffen af Forstander Svendsens Paastand S. 341, om at disse Forholdstal »er rent vilkaarlig valgte«; thi dels er det ikke mig, der har valgt dem, og dels maa de ifølge deres Natur altid være vilkaarlig valgte. Men Tallet 12, der tidligere har været antaget for rigtigt, var altsaa for højt, og derfor er det nu nedsat til 10; om det i Længden vil vise sig passende, maa Fremtiden afgjøre.

Det ikke tidligere i Sammenstillingen medtagne Foderstof Sukkerroeaffald, som to Korrespondenter har benyttet i Aar, er sat til 8 Pd. Kraftfoder for 100 Pd. Sukkerroeaffald — ja det vil maaske ogsaa blive erklæret for at være »rent vilkaarligt«; men jeg har ikke i dette Spørgsmaal vidst at handle bedre end at spørge de paagjældende Korrespondenter om, hvad deres Mening var, og om hvor meget Sukkerroeaffald de lod træde istedetfor 100 Pd.

Runkelroer, og da deres Mening stemmede overens, har jeg ladet den været afgjørende.

I Tabel II b ere Opgjørelsen af Vinterfodringen sammenstillet med de tilsvarende Tal for de foregaaende Aar. Sammenlignes Tallene for de sidste Aar indbyrdes, synes det som om nogle af Korrespondenterne som f. Ex. Nr. 2 og Nr. 4 have villet bøde paa det daarlige Mælkeudbytte ved at give Køerne et noget større Kraftfoder for derved at fremtvinge Mælken. Det synes imidlertid, som om de netop derved ere komne til at producere Mælken endnu dyrere, idet Køerne vistnok have faaet mere Kraftfoder, end de have kunnet betale, hvilket endnu mere synes at være Tilfældet med Nr. 13.

Besøger man Gaarde, hvor der arbejdes med godt økonomisk Udbytte, hvor der opnaas et tilfredsstillende Mælkeudbytte i Forhold til det anvendte Foder, og endnu mere naar maa besøger mindre Landbrugere, der gjøre sig bemærket ved stor Mælkeleverance til Andelsmælkerierne, er det jo naturligt at se at finde Fingerpeg i Retning af, hvad Aarsagen kan være til, at der disse Steder arbejdes med Fordel, medens mange andre ved Anvendelse af samme Foderkvantum opnaar langt mindre tilfredsstillende Resultat. Det der da stadig falder mig mest i Øjnene, er den Kjendsgjerning, at hvor Mælkeudbyttet er tilfredsstillende, der ere Køerne omend ikke alle fortrinlige Individier, saa dog alle produktive Individier. Staldene ere rensede for disse Ulykkesfugle med kroniske Sygdomme eller helt daarlige Malke-tegn, hvoraf man i andre Stalde ser alt for mange. Det er givet, at det er lettest at faa de mindre Besætninger som Nr. 5 og Nr. 19 til at bestaa af udelukkende gode Individier, og at en Bonde lettere danner sig en god Besætning paa 20 Kreaturer end en Godsejer paa 200; men at der i de store Besætninger ofte bør udsættes med større Kritik end hidtil blandt de daarlige Køer, derom synes jeg ikke der kan være Tvivl, naar der er Tale om, at faa Fodringen i sin Helhed til at betale sig bedre. Og derfor var det mig en Glæde at læse, hvad Godsejer Carø, Skærvad,

Tab. II a. Vinterfodringen 1888—89.

Mælkeriernes Nr.	pCt. Kælvere inden 1. Januar	Opfodret pr. Ko af beregnede Kraftfoderenheder							I Gjen- nemsnit pr. Dag af		Foderets Værdi i Kr.	Pd. Mælk pr. Ko.	100 Pd. Mælk kostet at producere							
		Kraftfoder	Kløver og Vikke- havrehøj	Enghøj	Runkelroer og Gulergødder	Turnips og Rutabaga	Ialt	Kraft- foder					hele Foderet	Pd.	1888—89	1887—88	1886—87	1885—86	1884—85	1883—84
1	55	896	148	82	21	117	1264	3.8	5.3	63.94	3024	2.11	2.83	3.03	4.10	4.68	4.19			
2	45	1804	123	103	626	-	2656	8.8	12.9	133.56	2263	5.90	4.29	4.64	4.86	8.02	7.70			
3	37	1629	367	230	336	23	2585	6.3	10.0	132.27	3463	3.82	6.50	-	-	-	-			
4	37	1758	496	42	310	-	2606	8.5	12.6	133.08	2493	5.34	4.50	-	-	-	-			
5	59	1451	90	156	26	-	1723	6.5	7.7	88.93	2892	3.08	3.17	3.38	4.05	4.98	4.78			
6	35	973	388	149	54	164	1728	5.4	9.5	88.54	2091	4.24	3.88	-	-	-	-			
7	34	1214	593	71	529	-	2407	5.7	11.5	123.17	2154	5.72	-	-	-	-	-			
8	57	1438	320	-	10	286	2054	6.4	9.1	105.10	2436	4.31	-	-	-	-	-			
9	41	520	-	235	-	75	830	2.7	4.3	41.50	1329	3.12	-	-	-	-	-			
10	35	294	389	243	-	126	1052	1.5	5.5	52.60	1270	4.14	-	-	-	-	-			
11	57	1646	106	-	374	-	2126	7.6	9.8	109.68	3048	3.60	4.02	4.26	-	-	-			
12	24	1487	204	-	436	-	2127	7.6	10.9	109.65	2046	5.36	5.42	4.28	-	-	-			
13	61	2719	496	-	646	44	3905	10.6	15.2	203.09	3689	5.50	3.54	4.08	-	-	-			
14	50	1491	321	201	381	-	2394	7.4	11.4	124.34	3018	4.12	3.47	3.57	3.72	6.01	4.60			
15	54	1282	248	-	408	65	2003	6.0	9.3	102.11	2920	3.50	3.65	-	-	-	-			
16	37	1126	-	197	-	168	1491	5.3	7.6	77.29	2572	3.01	2.88	3.40	4.52	5.32	-			
17	52	821	-	747	718	-	2286	4.1	11.5	117.28	3763	3.12	3.50	3.60	2.25	4.09	5.20			
18	41	1259	607	78	500	37	2481	5.9	11.6	124.05	2596	4.78	4.16	5.02	-	-	-			
19	53	1270	640	250	-	-	2160	6.2	10.5	108.18	2967	3.64	3.54	2.39	2.93	3.10	4.70			
20	54	1718	-	-	162	89	1969	9.5	10.9	100.85	2679	3.76	3.88	3.79	4.36	6.34	5.30			
21	45	912	960	300	-	-	2172	4.2	10.1	113.58	1970	5.76	5.25	4.90	-	-	-			
22	33	809	800	-	480	-	2089	3.9	10.0	104.63	2491	4.20	5.70	-	-	-	-			

*) Af 128 Køer kælvede 31 mellem $\frac{1}{9}$ 88 og $\frac{1}{1}$ 89, 9 Kælvere $\frac{1}{1}$ 89— $\frac{30}{4}$ 88 og 57 Kælvere $\frac{1}{5}$ — $\frac{31}{8}$ 89, altsaa mange Sommerkøer.

Tab. II b.

Mælkeriernes Nr.	Aargang	pCt. Kælvere inden 1ste Januar	Pd. Kraftfoder daglig pr. Ko	Ialt Pd. Foder daglig pr. Ko	Mælkeudbytte i Pd. pr. Ko	Mælkens Produktionspris Ø. pr. Pd.	Mælkeriernes Nr.	Aargang	pCt. Kælvere inden 1ste Januar	Pd. Kraftfoder daglig pr. Ko	Ialt Pd. Foder daglig pr. Ko	Mælkeudbytte i Pd. pr. Ko	Mælkens Produktionspris Ø. pr. Pd.
1	1883-84	39	5.4	8.1	2575	4.19	14	1886-87	38	7.2	10.4	3151	3.57
	84-85	38	4.3	9.8	2650	4.68		87-88	61	6.0	11.5	3750	3.47
	85-86	47	4.2	10.9	2850	4.10		88-89	50	7.4	11.4	3018	4.12
	86-87	49	5.7	9.2	3406	3.03	15	1887-88	57	5.8	11.3	2834	3.65
	87-88	52	4.7	7.9	3007	2.83		88-89	54	6.0	9.3	2920	3.50
	88-89	55	3.8	5.3	3024	2.11	16	1884-85	37	6.0	9.4	2267	5.32
2	1883-84	47	6.1	12.0	1968	7.70		85-86	28	5.4	8.6	2101	4.52
	84-85	33	7.4	12.8	2023	8.02		86-87	38	5.8	8.8	2572	3.40
	85-86	49	6.1	12.3	2628	4.86		87-88	40	5.1	7.0	2469	2.88
	86-87	53	7.3	12.2	2736	5.00		88-89	37	5.3	7.6	2572	3.01
	87-88	49	7.1	11.4	2998	4.29	17	1883-84	45	3.4	12.3	2667	5.23
	88-89	45	8.8	12.9	2263	5.90		84-85	45	3.0	10.9	3481	4.09
3	1887-88	-	8.0	15.2	2851	6.50		85-86	64	2.6	9.7	4623	2.25
	88-89	-	6.3	10.0	3463	3.82		86-87	-	3.3	12.0	3339	3.60
4	1887-88	37	7.1	11.5	2844	4.50		87-88	-	3.4	12.4	3656	3.50
	88-89	37	8.5	12.6	2493	5.34		88-89	52	4.1	11.5	3763	3.12
5	1883-84	61	6.3	9.7	2588	4.79	18	1886-87	41	6.5	11.1	2306	5.02
	84-85	68	5.8	11.4	2975	4.98		87-88	47	5.3	10.8	2812	4.16
	85-86	59	6.4	10.2	2862	4.05		88-89	41	5.9	11.6	2596	4.78
	86-87	60	6.4	8.1	2693	3.38	19	1883-84	-	7.5	13.5	3475	4.71
	87-88	47	6.6	7.7	2736	3.17		84-85	-	7.0	10.0	4056	3.10
	88-89	59	6.5	7.7	2892	3.08		85-86	68	6.8	10.0	3675	2.93
6	1887-88	38	5.8	10.4	2455	3.88		86-87	68	7.4	7.4	3220	2.39
	88-89	35	5.4	9.5	2091	4.24		87-88	-	5.7	10.6	3579	3.54
1	1886-87	42	6.8	10.6	2755	4.26		88-89	53	6.2	10.5	2967	3.64
	87-88	52	6.4	9.8	3316	4.02	20	1883-84	58	6.4	13.1	2807	5.34
	88-89	57	7.6	9.8	3048	3.60		84-85	49	7.3	13.6	2679	6.34
2	1886-87	-	3.9	7.5	1791	4.28		85-86	55	6.2	10.2	2588	4.36
	87-88	32	4.7	9.3	1888	5.42		86-87	38	6.8	9.0	2150	3.79
	88-89	24	7.6	10.9	2046	5.36		87-88	46	8.6	11.1	2629	3.88
3	1886-87	35	8.0	11.9	3075	4.08		88-89	54	9.5	10.9	2679	3.76
	87-88	48	4.5	11.0	3307	3.54	21	1886-87	52	3.2	8.9	1809	4.90
	88-89	61	10.6	15.2	3689	5.50		87-88	-	6.3	13.8	2858	5.25
4	1883-84	53	7.0	12.6	2870	4.84		88-89	45	4.2	10.1	1970	5.76
	84-85	47	6.9	12.0	2564	6.01	22	1887-88	-	6.1	13.4	2512	5.70
	85-86	47	7.4	11.4	3228	3.72		88-89	33	3.9	10.0	2491	4.20

skrev i »Ugeskrift for Landmænd« sidste Vinter*) — Fra flere Sider hørte jeg indvende, at et saa godt Udbytte kunde andre ikke faa af deres Udsættere; men ret beset er det i mange Tilfælde, fordi Udsættelsen sker for sildig, ikke alene naar det er svage Individder med Disposition til Tuberkulose eller nogle med Knuder i Halsen, Betændelse i Yverne osv., men ogsaa naar det er utrivelige, daarlige Malkere, der ere blevne mere eller mindre gamle. — I flere Tilfælde, hvor jeg har bragt Spørgsmaalet paa Bane, indrømmes der ved Siden af de gode, produktive Køer at være adskillige, som ved ikke at betale Foderet bringe Tab og nedsætte Gjennemsnitsudbyttet; men de udsættes ikke alligevel »fordi man ingen bedre kan faa at sætte i Stedet« — en Undskyldning, der vel nok kan være mere Anledning til nu end tidligere, da Bønderne takket være Andelsmælkerierne nu vide at vurdere og holde paa de gode Malkere. Men min Opfattelse er, at det er mere økonomisk rigtigt at have nogle tomme Pladser i Stalden end at have lige saa mange Pladser besatte med Kreaturer, der give stadig Tab, og hvis Værdi som Udsættere tilmed forringes Dag for Dag.

Videre tror jeg, at der er megen Anledning til at fremhæve netop ligeoverfor de mindre ydende Besætninger Nødvendigheden af at klassificere Køerne, saaledes at der gives Kraftfoder i Forhold til det øjeblikkelige Udbytte. Hvor meget Kraftfoder en Besætning kan betale, derom kan Meningerne være forskellige, men de stedlige Erfaringer fra tidligere Aar bør altid være den væsentligste Retsnor. Derimod vil der altid i enhver Besætning være Forskel paa Individerne, nogle enkelte kunne maaske betale et stort Foder, og de bør saa have det, medens Flertallet bør nøjes med mindre i Forhold til deres Produktionsevne, og her er det Bonden, der saa at sige daglig iagttager hver enkelt Ko, som har et betydeligt Fortrin fremfor de store Kvægere. Uden Tvivl er det rigtigt, at Køerne ikke maa blive

---

*) 1889 sjette Række syttende Bind S. 198—204.

»for magre«, og at det er heldigt, de samle lidt paa Kroppen i den Tid, de staa golde; men lige saa sikkert betaler det sig ikke at lade Køerne til enhver Tid staa »med Kjød paa Kroppen« og at give gammelmalkende Køer lige saa meget Kraftfoder som de nykælvede. I Princippet tror jeg, det er rigtigt ved Siden af Hø, Roer, Avner og Halm efter de lokale Forhold at give Køerne f. Ex. en Fjerdedel saa mange Pd. Kraftfoder, som hver enkelt Ko ved hver Prøvemalkning giver Pd. Mælk, omend der altid maa gjøres nogle Undtagelser fra Reglen.

I Tab. III. er Regnskaberne sammenstillede om Sommerfodringen og Udbyttet deraf. — Alle Korespondenterne synes at have havt Fourage nok om Foraaret, og i Maj kom Varmen med en saadan Kraft, at Græsset hurtig blev udviklet, og de fleste Steder kom Køerne ud midt i Maj eller tidligere under meget gode og særdeles lovende Forhold. Men netop Sommergræsningen blev en af Aarets største Skuffelser. Maj var varm, men de fleste Steder ogsaa tør, og kun paa de tidligst afgræssede Marker kom der lidt igjen. Juni bragte endnu mere Varme, og hvor man ingen Byger fik, bleve Markerne helt nøgne. Allerede før St. Hansdag maatte mange Besætninger tages paa Stald, og selv Korrespondenter med gode Græsgaarde klage over »Græsmangel« og »ringe Mælkeudbytte paa Grund af Græssets Tørhed og Knaphed«. Og først med Juli Maanedes Slutning kom Regnen, saa at der atter blev Liv i Vegetationen og frodigt Græs til Kvæget. — Nr. 5, der i Aar har bevist Tidsskriftet den Villighed foruden de udfyldte Skemaer at indsende en Afskrift at sine detaillerede Regnskaber, meddeler saaledes: »Paa Grund af Tørken i Sommer har en Td. Land Agergræsning kun givet 136 Græsdage medens det normale ellers er 160.« Og hos mange andre have Forholdene været endnu mere uheldige.

Samme Korrespondent, der tidligere har havt Bøtte-mælkeri, har nu foretaget Overgang til Centrifugemælkeri og skiver derom: »I November 1888 anskaffedes de Lavats

Haandcentrifuge K (med liggende Axe), som senere anbragtes til Hestekraft. Bekostningen herved var ialt c. 700 Kr. Centrifugen har, sammenlignet med Regnskabsaaret 1887—88, foranlediget et mindre Forbrug af Mælk til et Pd. Smør af 1,1 Pd., ligesom ingen Klager over Smørrets Kvalitet ere fremkomne siden dens Anskaffelse, hvilket ikke altid kunde undgaas om Sommeren med Bøtterne.« Angaaende Nedgangen i Forbruget finder jeg dog Grund til at bemærke, at da Flertallet af Korrespondenterne have havt Mælken tyndere end sædvanlig, har dette rimeligvis ogsaa været Tilfælde med Nr. 5, saaledes at Centrifugen under normale Forhold vilde have vist et mere gunstigt Resultat. — Nr. 11, der baade for Vinterens og Sommerens Vedkommende klager over stort Mælkeforbrug til et Pd. Smør, skriver at en Centrifuges Anskaffelse staar stadig paa Dagsordenen, men der ønskes mere Erfaring om Brugen af det Nyeste paa det Omraade, og da Osteprisen endnu er ret tilfredsstillende, kan Fordelen mulig ved dette Mælkeris Størrelse være tvivlsom.

Ja det er netop Osteafsætningen, jeg finder særlig maa være den afgjørende Faktor, hvor der er Tale om at opstille Centrifuge paa mellemstore Gaarde, og hvor ikke de lokale Forhold iøvrigt betinger Dampanlæg. Kan Osten let og sikkert sælges i halvlagret Tilstand til 15—20 Øre, og Lokalerne iøvrigt ere gode, vil den billigste Mælkeridrift vistnok endnu i mange Tilfælde være den, som Nr. 1, en paa sin Egn anset gammel Mælkerimand, anvender. Han har den meste Mælk om Vinteren og bruger Bøtter med Undtagelse af Tiden fra Midten af Maj til hen i August, da han anvender Issystemet.

Men Osteafsætningen er mange Steder vanskelig, Nr. 9 kan kun faa 16 Øre for sin Ost af ikke centrifugeret Mælk ved at afhænde den til Kjøbmanden mod at tage Varer. Og f. Ex. Nr. 3 skriver: »Det er bedst ikke at lave mere Ost end til eget Forbrug,« medens f. Ex. Nr. 8, der kan sælge en vis Mængde til 15—16 Øre, sidste Aar maatte sælge en stor Slump til 8 Øre pr. Pd., efter at

den naturligvis var svunden stærkt. Og under saadanne Forhold, hvor Svin og Kalve skulle have Hovedmængden af Mælken, der maa man jo se at skumme Mælken saa nøje som mulig ved enten selv at opstille Centrifuge eller, hvis Forholdene tillader det, gaa med i et Andelsmælkeri eller endelig som Nr. 22 kjerne al Mælken.

Har man Afsætning for Ost, og vil man lave saadanne i større Mængde udover eget Forbrug, maa man nødvendig lade Mejrskan afpasse Størrelsen, Farven, Tilsætning af Kjærnemælk og Kommen efter Købernes Smag. Og det maa gjøres til ufravigelig Regel enten at sælge Ostene som friske, hvilket i Almindelighed betaler sig bedst, eller hvis man vil lagre dem, da passe dem omhyggelig med Vending, Afgnidning, Børstning, Vaskning af Hylder osv.; thi begynder de først at puste eller løbe ud eller angribes af Midder, er det i Reglen umuligt at realisere dem uden et forholdsvis betydeligt Tab.

Hverken Vinteren eller Sommeren har frembudt særlige Vanskeligheder ved Gaardenes eller Mælkeriernes Vandforsyning. Hvor ellers Forholdene ere gode, har der været Vand nok; men hvor Vandforsyningen er mangelfuld, som hos Nr. 4, bidrog det varme Foraar til, at Vandet blev daarligt i Mælkeriet. Og fra flere ellers veldrevne Andelsmælkerier er det mig bekjendt, at man har været slemt i Forlegenhed, fordi Vandet i Brøndene blev daarligt paa Grund af, at Skyllvand og andet Overfladevand trængte ned i Brøndene, hvorved Vandet blev noget ildelugtende allerede ved Oppumpningen og undertiden ligefrem stinkende ved at staa Natten over i Beholderen paa Loftet. Et Sted i Sorø Amt paaviste jeg, at Skavanken var fremkommen ved, at man ved Anbringelsen af Lynafleder havde ført denne fra Skorstenen gennem en gravet Rende, dækket med løse Sten, hen til Brønden og ned i denne gennem et en Alen under Jordoverfladen ved Borttagelse af et Par Brøndsten tilvejebragt Hul. Og Følgen af dette Arrangement var, at en Betydelig Del af Rendestens Vandet løb ned og fordærvede den tidligere gode og rigelige Vand-

Tab. III. Sommerfodring os

Mælkeernes Nr.	Koholdets Størrelse	Antal Græs dage	Produktion pr. Ko						Mælkeforbrug til 1 Pd.		Salgspris pr. 100 Pd.			
			Pd. Mælk	Pd. Smør	Pd. Ost	Pd. Svin	Skummet Mælk anvendt til		Smør	frisk Ost	Smør	Ost	Svin	Skummet Mælk
							Salg Pd.	Kalve og Hus-holdning						
1	105	153*)	1662	56	82	112	4	222	29.4	12.9	94.17	15.50	26.76	
2	78	139	2071	71	68	108	14	312	27.5	14.4	94.30	16.50	29.50	1.4
3	127	108	1704	58	38	-	70	513	28.1	15.2	89.63	13.00	-	1.3
4	141	155	1778	58	89	70	48	242	30.2	13.3	93.80	15.60	29.00	1.3
5	35.6	141	2067	68	91	91	34	454	29.4	13.5	92.80	12.80	28.60	1.3
6	260	156	2345	84	72	82	19	388	25.7	15.4	93.50	12.10	29.50	2.0
7	167	90	2664	107	100	117	16	173	24.4	15.0	96.20	10.00	28.00	1.3
8	140	121	1804	63	42	69	82	521	27.5	16.1	94.00	12.00	30.00	1.0
9	170	185	1317	46	41	89	-	-	28.7	-	90.00	16.00	27.33	2.0
10	279	163	1593	53	42	84	7	362	30.9	14.9	91.48	20.00	31.00	2.0
11	83	103	1614	57	33	90	16	741	27.8	14.0	92.50	21.80	28.18	2.0
12	155	113	2509	84	81	-	139	482	28.2	15.2	94.20	14.50	29.00	1.3
13	145	49	1491	58	47	135	7	262	25.6	15.8	94.00	12.50	29.00	1.3
14	84	163	2077	-	-	-	-	-	27.1	12.8	91.00	-	29.47	1.3
15	201	125	2496	93	34	107	25	408	26.4	13.4	96.50	14.30	28.20	1.3
16	73	120	1585	52	66	76	5	415**)	30.1	12.8	92.73	16.50	31.50	2.0
17	28	169	2948	87	90	54	253	548	31.3	14.0	89.00	16.00	25.90	2.0
18	59	165	1794	67	32	-	87	339	26.1	11.4	94.00	18.00	35.00***)	1.3
19	28	163	1942	63	34	135	-	951	28.2	12.3	91.14	-	28.68	1.3
20	50	-	2636	93	73	122	91	387	27.5	13.1	102.00	12.50	27.10	1.3
21	200	135	1995	55	29	48	23	536	26.0	13.6	88.00	15.00	26.00	1.3
22	43	157	2019	74	-	112	-	330	26.7	-	90.00	-	27.20	1.3

*) Sommerregnskabet omfatter Tiden $\frac{1}{6}$ - $\frac{31}{10}$ (153 Dage).

**) Heraf 5,840 Pd. til Føllene.

***) Denne Opgivelse er pr. Pd. død Vægt.

Mælkeriudbytte paa 22 Gaarde i 1889.

Foder pr. Ko				Mælkerisystem	Anmærkning	Sommeren 1888	
Pd. Kraftfoder	Pd. Kløverhø	Pd. Enghø	Tdr. Land Græs-areal			Pd. Mælkeudbytte pr. Ko	Mælkeforbruget til Pd. Smør
80	-	-	0.8	Bøtter, men Is $15/5 - 10/8$.	-	1693	30.7
14	-	90	0.8	Vand og Is.	Staldfodret $25/5 - 26/7$.	2102	26.2
27	161	-	0.9	Lavals Centrifuge.	Kraftfoder paa Marken.	1791	24.3
-	-	-	1.7	Is og Fade.	Daarlig Vand i Mælkeriet.	2163	30.9
-	-	-	c. 1	Lavals Centrifuge.	-	2387	31.0
76	358	-	0.6	Lefeldts Centrifuge.	Staldfodret $1/5 - 22/5$, $25/10 - 31/10$.	2535	25.3
30	150	-	1.3	B. & W.s Centrifuge.	Staldfodret $7/6 - 27/7$, $17/8 - 28/8$.	-	-
96	114	-	0.8	B. & W.s Centrifuge.	Staldfodret $24/6 - 13/7$.	-	-
-	-	-	c. 1.4	Bøtter og Is.	-	-	-
-	-	-	c. 1	Bøtter.	-	-	-
56	36	48	c. 1	Is.	Staldfodret $15/6 - 31/7$.	1645	27.1
50	-	-	c. 1	B. & W.s Centrifuge.	Staldfodret 55 Dage.	2548	26.5
44	-	-	c. 1*)	B. & W.s og L.s Centrifuge.	Staldfodret $1/6 - 28/7$.	2359	24.0
53	30	30	c. 0.8	B. & W.s Centrifuge.	-	1932	25.9
48	35	-	c. 1.2	B. & W.s Centrifuge.	Staldfodret $8/6 - 16/7$.	2382	26.1
01	96	137	1.4	Is og Bøtter.	Staldfodret $11/7 - 5/8$.	1692	28.1
36	-	1071	0.7	Is.	-	2840	31.5
21	76	136	c. 0.8	Is.	-	1716	27.4
-	-	-	1.6	Bøtter og Is.	-	1797	26.6
34	110	-	0.7	B. & W.s Centrifuge.	Mest Staldfodring.	2611	27.4
90	160	80	c. 0.9	Koefoeds Centrifuge.	100 Køer staldfodret $30/6 - 14/7$.	1851	24.5
33	465	-	0.8	Mælkekjærning.	-	2250	27.9

*) Heraf blev henimod Halvdelen af Afgrøden lavet til Hø, som opfodredes paa Stald.

forsyning. Der var ligefrem et tydeligt Lag af gammel Maskinolie paa Vandet i Brønden, og paa en stor Stribe vare Brøndstenene overtrukne med Olie og andre Urenheder.

Paa Spørgsmaalet »Har De havt tilstrækkelig Is?« svare de fleste Korrespondenter »Ja«, og Vinteren var jo ogsaa ret gunstig for Indsamlingen. Men Nr. 17 og 19 svare »Nej« paa Spørgsmaalet; nogle skrive, at Isen slap op i August og Begyndelsen af September; og Nr. 16 svarer »Ja, saa nogenlunde, den varme Sommer tærede stærkt paa den«. — Paa Herregaardene, hvor man har størst Erfaring paa dette Omraade, betragter man i Almindelighed Isen som næsten uundværlig, særlig for Sommerdriften, og med Iver og Omhu indsamler og opbevarer man Is eller Sne i Hus eller Batteri; men paa adskillige Andelsmælkerier er man endnu ubegribelig ligegyldig i saa Henseende. — Ofte diskuteres det Spørgsmaal — hvor meget Is er nødvendigt — eller, hvor lidt Is kan man nøjes med; men disse Spørgsmaal mener jeg i Almindelighed ikke kunne besvares; thi det er saa meget forskjelligt, hvorledes Indbjærgningen foregaar, hvorledes Isoleringen er, og særlig hvorledes Anvendelsen er mere eller mindre økonomisk. — Fra en Herregaard, hvor der siden 1882 har været Centrifuge, hvor Aftenmælken stadig sættes i Is, og hvor Is bruges til Flødens Afkøling efter Centrifugering, ved Smørrets Behandling o. s. v., angiver man at have rigelig Is ved at fylde 1 Kub.' Husrum i Ishuset pr. 100 Pd. Mælk aarlig Produktion. Nogle kunne nøjes med 20 Kub.' Husrum pr. Ko, og nogle Andelsmælkerier synes at befinde sig vel ved 5 Kub.' Husrum pr. Ko med c. 4000 Pd. Mælk aarlig.

For Smørrets Kvalitets Skyld vil det imidlertid altid være ønskeligt, at man ikke behøver til enhver Tid at spare paa Isen. Der er ingen Tvivl om, at adskillige Steder indtræder der Smørfejl, væsentlig fordi en stor Mængde Aftenmælk sættes i for lidt Vand eller i Vand, der ikke er frisk. Og Følgen heraf er, dels at Aften-

mælkens Fløde faar bitter og uren Afsmag, og dels at der kommer daarlig Luft i Lokalet fra det ildelugtende Bassin.

Medens der i Almindelighed er rigeligt om ikke altid fuldt kvalificeret Personale, der tilbyder sig til det indvendige Mælkeriarbejde, saa er der paa mange store og mellemstore Gaarde ligefrem Mangel paa Folk til Arbejdet i Stalden. Ikke alene klages der over, at Røgterne ere uduelige og upaalidelige; men særlig er det ofte vanskelig at faa dygtige Fodermestre og Malkepiger. Og jo større Betydning Mælkeproduktionen faar som Gaardens Hovedindtægtskilde, jo større Kapital, der staaer i Malkebesætningen, og jo større Mængde kostbart Foder, der anvendes, desto nødvendigere maa det være at faa Køerne passede og fodrede omhyggelig og faa dem malkede godt.

Efter at have ærgret sig over flere ubrugelige Mælkeribødkere har en af Korrespondenterne grebet til slet ingen saadan Person at have, men derimod lade Forvalteren holde Prøvemalkning og samtidig søge at interessere Røgterne for deres Gjerning ved at give dem 25 Øre for hver regelmæssig Kælver, men fradrage dem 50 Øre for hver Kaster og Overløber — et System, der muligvis kan passe under nogle Forhold, men som jeg i hvert Fald ikke kan antage for heldigt paa Gaarde med over 100 Køer, hvor jeg synes der arbejdes sikkrest og bedst ved at knytte Fodermesteren til Stedet, lade ham være gift, om han vil, og give ham Hus og Stilling f. Ex. som en Ladefoged.

Malkepiger er det særlig vanskelig at skaffe i Sukkerroegnene, og hvor mange store Gaarde ligge tæt samlede. Ofte er den overvejende Del af Pigerne svenske eller norske; man maa betale meget, før man faar dem; og tit sker det, at de hverken have Kjendskab eller Lyst til Arbejdet. Derfor er det ganske naturligt, at vistnok flere og flere Gaarde komme ind paa kun at have enkelte, dygtige og godt lønnede Mælkeripiger og forresten holde Malkekoner. Under saadanne Forhold kan Arbejdet blive paalidelig udført, og betales der ikke til en Kone over 25 Øre for hver Malkning med Tillæg af Davren, naar der malkes paa

Stald, vil det utvivlsomt i Længden vise sig at være en økonomisk Ordning. — Nr. 15 meddeler, at hele Malkningen udføres af Koner og koster 19,24 Øre pr. 100 Pd. Mælk eller 5,53 Kr. pr. Ko for Vinteren og 26,7 Øre pr. 100 Pd. Mælk eller 6,55 Kr. pr. Ko for Sommeren. — Og kan man ikke skaffe tilstrækkelig mange Koner, vil det vistnok være en god Fremgangsmaade, som en Godsejer paa Lolland anvender, — at fæste et Par store Drengene, der skulle malke med og udenfor Maltetiden skulle strigle Køer. — Striglingsarbejdet lader jo ogsaa ofte meget tilbage at ønske; og efterhaanden kommer man jo heldigvis ind paa, at det bør udføres regelmæssig og helst daglig og ikke bør tages som et Lejlighedsarbejde.

I Bondestanden synes der derimod i glædelig Grad at komme mere og mere Interesse frem for Malkningen. Ikke sjælden fremføres den Anskuelse ved Diskussionsmøderne, at en væsentlig Grund til, at Husmændene ofte levere forholdsvis forbausende megen og fed Mælk til Andelsmælkerierne vistnok er at søge i den Iver og Omhu, hvormed Husmandskonen udfører Malkningen. — Og den Frygt, der af og til er kommen til Orde, at Gaardmandsdøttrene skulde undslaa sig for Malkearbejdet, naar Smørtilvirkningen blev unddraget Hjemmene, viser sig gjennemgaaende fuldstændig ugrundet. Der fattes end ikke Exempler paa, at yngre Gaardmænd selv tage Haand med i Staldtjenesten og endog i Malkningen. Et Bestyrelsesmedlem i et større Andelsmælkeri i Frederiksborg Amt opfordrede saaledes andre Interessenter til at skjænke Malkningen mere Opmærksomhed, idet han angav, at han saavidt hans Tid tillod, selv deltog deri — han mente, det var dér Pengene skulde indkasseres, derfor maatte man være sikker paa, at Arbejdet blev paa-lidelig udført.

Og ofte er det en Fornøjelse at se, hvorledes Bønderne lader Interessen, der tidligere fortrinsvis udelukkende var helliget Hestene, nu ogsaa blive Køerne til Del, saaledes at de trindt i Landet danne Kvægavlforeninger, holde

Prøvemalkninger og endog enkelte Steder ved Under-søgelse af Flødeprocenten af de enkelte Køers Mælk søge at lære de enkelte Individuer at kjende. Kan der blot naas, at man kan finde de bedste Individuer for fortrinsvis at benytte dem til Stamkøer, og blive klog paa, hvilke der ere de daarligste for at undgaa at lægge til efter dem, vil meget være vunden. Og de bedste Malkekøer ere de sunde, velbyggede, trivelige Individuer, der give megen og fed Mælk, medens de daarligste ere saadanne, der give lidt og tilmed mager Mælk.

Under Rubrikken Anmærkning i Tab. III er noteret en Del, om i hvilken Udstrækning de 22 Korrespondenter have anvendt Sommerstaldfodring. Denne kommer, Landet taget som Helhed, vistnok til at spille en stadig større Rolle, efterhaanden som Mælkeproduktionen søges forøget. Thi eftersom vi have faaet vort Landbrug og Kvæghold ordnet, maa Bestræbelserne til enhver Tid gaa i Retning af at tilvejebringe jævn og passende Pleje og Ernæring, saaledes at Mælkemængden ikke tabes for tidlig i Malkningsperioden, og da det nu viser sig, at de forhaandenværende Græsmarker saa ofte svigte, bliver det en Nødvendighed for de fleste forsigtige Landmænd at være forberedt paa Sommerstaldfodring baade ved at have noget Halm i Reserve og ved at dyrke Grøntfoderafgrøder. — Men det synes utvivlsomt, at Sommerstaldfodring dels er en dyr Driftsmaade, der for at være rentabel fordrer stærkt ydende Besætninger, og dels ikke er særlig heldig hverken for Produkternes Finhed eller for Kvægets, særlig Odrættets Sundhed, saa det maa tages under nøje Overvejelse af den enkelte Landmand, om denne Driftsmaade bør benyttes uden netop som Reserve, naar ikke de lokale Forhold ere saaledes exceptionelle, at enten Dyrkning af Salgsafgrøder eller et usædvanlig stort Kvæghold kan være fordelagtig. — Mange Steder vil det vistnok fortrinsvis være rigtigst at søge Græsmarkerne forbedrede — det er den Vej man gaaer i

flere af de med os konkurrerende Mælkerilande. Særlig maa der mange Steder kunne gjøres noget i Retning af Græsmarkernes Gjødning med Ajle og Kompost, saaledes at Væxten kan komme til at begynde tidligere om Foraaret, blive kraftigere og faa bedre Modstandsevne mod Tørken. Den gamle Vane fra Kornsalgets Tid, at lade Gjødningen komme Græsset mindst til Gode, er endnu vistnok i uheldig Grad almindelig — ikke at tale om, at f. Ex. Landboforeningerne, som nu ofte henlede Beboernes Interesse paa Sommerstaldfodringen ved at fremhæve, at man derved faaer mere Gjødning, bør først og fremmest benytte enhver Lejlighed til at minde den store Befolkning om, at passe paa den Gjødning, der allerede er til Stede, men som nu i mange baade store og smaa Landbrug solbrændes eller udvaskes i slet indrettede Møddingsteder og for en betydelig Del spildes i Stedet for at komme Marken til Gode. — For Kvægholdet i Almindelighed som for økonomisk Mælkeproduktion i Særdeleshed vil det være ønskelig, om vore Græsmarker bleve skjænkede mere Opmærksomhed end hidtil, ikke alene i Retning af god Udsæd af Frø, men ogsaa som f. Ex. i Belgien med Hensyn til Gjødning og Fjærnelse af det værste og største Ukrudt.

Af Tabel IV fremgaaer det, hvilket Udbytte Korrespondenterne have havt af den skummede Mælk. Hovedmængden heraf maa de fleste Steder mere og mere anvendes til Svinene, — det er Smørret og Flæsket, der i stadig stigende Grad bliver det danske Landbrugs betydeligste Produkter. — Det er anseelige Mængder Kraftfoder, der nu opfodres paa Svinene; forrige Aar bevirkede den pludselige Afspærring, at samtlige Korrespondenter gennemsnitlig kun opfodrede Kraftfoder paa Svinene til et Beløb af 23,55 Kr. pr. Ko; men nu viser Tabellen, at det tilsvarende Tal er 27,16 Kr. — Svineholdets Størrelse i Forhold til Kobesætningerne er meget variabel; men gjen-

Tab. IV. Udbytte af skummet Mælk,
Svinehold og Osteproduktion 1888—89.

Mælkeriernes Nr.	Svineholdet								Sk. Mælk pr. Ko		Oste- produktion pr. Ko		Udbytte pr. Ko af Svin, Ost og skum. Mælk	
	Solgt grise pr. Ko Kr.	Solgt og forbrugt Fedesvin pr. Ko (levende Vægt)			Kraftfoder til Svinene (pr. Ko)		Ialt med Fradrag af Kraftfoderets Værdi	Salg. Kr.	Til Kalve og Hus- holdningsbrug, Kr.*)	Pd. frisk Ost	Kr.**)	Ialt Kr.	Med Fradrag af Svinenes Kraftfoder Kr.	
		Forbrugt Pd.	Solgt Pd.	Kr.	Pd.	Kr.								
1	2.45	-	225	70.40	643	32.15	39.60***)	0.13	7.58	205	25.42	104.88	72.73	
2	0.51	49	167	63.72	694	34.70	29.53	0.41	6.12	135	19.97	90.73	61.20	
3	17.24	18	-	14.11	239	11.95	19.40	2.61	19.16	76	7.93	61.05	49.10	
4	6.00	24	116	38.50	325	16.25	28.25	1.82	5.82	210	29.48	81.62	65.37	
5	-	40	143	52.34	-	20.66	31.68	1.13	17.89	158	17.02	88.38	67.72	
6	0.30	11	155	47.79	436	21.80	26.29	0.92	8.49	122	13.48	70.98	49.18	
7	-	17	217	65.52	596	29.80	35.72	0.42	6.03	178	16.44	88.41	58.61	
8	-	21	126	40.52	385	19.25	21.27	1.71	13.22	107	13.26	68.71	49.46	
9	2.90	14	150	44.83	502	25.10	22.63	-	-	41	5.92	-	-	
10	1.50	25	145	54.86	-	25.03	31.33	0.22	9.12	48	9.17	74.87	49.84	
11	-	23	157	50.72	732	36.60	14.12	0.52	16.44	124	22.40	90.08	53.48	
12	23.37	-	-	69.65	946	47.30	45.72	2.62	11.78	123	14.21	121.63	74.33	
13	0.55	17	253	78.30	651	32.55	46.30	0.45	8.02	173	16.56	103.88	71.33	
14	-	-	115	50.44	-	31.71	18.73	0.68	24.87	127	8.61	84.60	52.89	
15	2.40	13	201	60.35	703	35.15	27.60	0.66	11.54	110	13.46	88.41	53.26	
16	16.78	10	142	44.84	582	29.10	32.52	0.08	9.54	189	28.05	99.29	70.19	
17	-	-	109	28.23	361	18.05	10.18	10.04	18.56	173	27.68	84.51	65.46	
18	21.33	-	-	35.60	391	19.55	37.38	2.52	11.95	48	7.74	79.14	58.59	
19	-	83	187	77.44	692	34.60	42.84	-	29.34	49	6.60	113.38	78.78	
20	1.91	26	219	66.15	773	38.65	29.41	1.51	7.52	143	16.77	93.86	55.21	
21	0.49	10	86	24.96	173	8.65	16.80	0.56	11.76	65	8.70	46.47	37.82	
22	5.09	20	204	60.93	580	29.00	37.02	-	14.19	-	-	80.21	51.21	

*) Den skummede Mælk beregnes til 1 Øre pr. Pd.

**) Hvor Ostens Svind ej er opgivet, er beregnet 10 pCt. for frisk og 20 pCt. for lagret Ost. Og hvor Osteprisen ej er opgivet, er den beregnet til 15 Ø. pr. Pd.

***) Der er købt unge Svin for 1,10 Kr. pr. Ko.

nemgaaende er Flæskeproduktionen utvivlsomt i Stigning og det særlig hos de mindre Landbrugere.

Salg af Smaagrise kan, hvor der er Held med Yngelen, stadig Aar efter Aar være meget indbringende; thi forholdsvis ere Smaagrisene en dyr og ofte meget efterspurgt Vare, i hvert Fald hele Foraaret igjennem. Paa Spørgsmaalet »i hvilken Maaned af Aaret var Smaagrisene dyrest? og hvor høj var Prisen?» opgive Korrespondenterne forskjelligt Tiden fra April til Juli, begge inkl., og Prisen angives at have været højest 10—12—14, ja undtagelsesvis endog i Vendsyssel 16 Kr. pr. Stk. Men det er langt fra i alle Stalde eller paa enhver Ejendom, at Sohødet betaler sig; mest lønnende er det maaske nok for de smaa Landbrugere, der selv kunne passe Søerne. — Ofte fremhæves som den heldigste Ordning, at nogle udelukkende skulde holde Søer og lægge Grise til, andre udelukkende købe Grise eller Polter og producere Slagterisvin, — men de fleste større Gaarde indrette sig dog paa selv at tillægge den fornødne Mængde Smaagrise for ikke at have den forholdsvis store Udgift til Indkjøb, og nogle, som f. Ex. Nr. 12 og 18, kunne ikke alene forsyne sig selv, men endog sælge en ret betydelig Mængde.

Hele Aaret igjennem var Tyskland lukket for de danske Svin, medens der fra Esbjerg kunde sendes Svin til Slagtning i Hull. Ialt udførtes der ifølge de statistiske Oplysninger fra ¹/₁₀ 88 til ³⁰/₁₀₀ 89 21530 Svin og 3384 Grise, hvilke sidste vistnok hovedsagentlig overførtes af Skippere fra Vendsyssel til Norge (derfor Grisene om Foraaret særlig dyre i Vendsyssel), medens Svinene førtes til England fra alle Landets Egne og ikke mindst fra Slagterierne, der, omend de ved adskillige Lejligheder protesterede mod Opretholdelsen af den af Staten i 1889 understøttede Route, dog gjerne selv benyttede den for fordelagtig at afsætte alle de Individuer, der ikke egnede sig for Baconproduktionen.

Som omstaaende tabellariske Oversigt for Overskuds-Udførselen i de sidste 10 Aar af Svin og Flæsk udviser,

er Baconexporten af den største Betydning. — Tilsyneladende er Overskuds-Udførselen noget mindre end det foregaaende Aar; men dertil maa bemærkes, at der er Grund til at antage, at Toldvæsenets Angivelser af Flæskemængden tidligere have været for høje, og at der muligvis endnu er Unøjagtigheder i Retning af, at samme Parti Flæsk kan komme til at figurere to Gange, idet et Slagteri inde i Landet kan opgive til det stedlige Toldvæsen et Parti som exporteret, der saa atter opføres af Toldvæsenet i selve Exporthavnen.

Netto-Udførsel af

	levende Svin.	Flæsk
1879—80.....	232,000 Stk.	4,965,000 Pd.
1880—81.....	229,000 —	3,937,000 —
1881—82.....	248,000 —	9,254,000 —
1882—83.....	312,000 —	11,979,000 —
1883—84.....	310,000 —	25,907,000 —
1884—85.....	189,000 —	25,805,000 —
1885—86.....	193,000 —	27,003,000 —
1886—87.....	249,000 —	46,684,000 —
1887—88.....	60,378 —	74,907,000 —
1888—89.....	21,530 —	74,595,144 —

For denne Udførsel har Esbjerg, det for 20 Aar siden næsten døde Punkt paa Jyllands Vestkyst, faaet en forbausende Betydning. Jyllandsposten bringer herom følgende Meddelelse:

»Udførselen af Flæsk fra Danmark til England via Esbjerg har i 1889 været betydelig større end Aaret forud og viser følgende Resultat for de forskjellige Svineslagterier: Aalborg 8,901,270 Pd., Randers 4,589,971 Pd., Holstebro 3,947,151 Pd., Varde 2,436,924 Pd., Esbjerg 2,124,846 Pd., Aarhus 1,972,623 Pd., Horsens 1,965,789 Pd., Kolding 1,864,413 Pd., Hjørring 1,837,310 Pd., Assens 1,398,570 Pd., Faaborg 1,191,682 Pd., Holbæk 1,132,097

Pd., Vejen 1,117,591 Pd., Maribo 1,012,238 Pd., Odense 977,528 Pd., Slagelse 928,082 Pd., Odder 447,016 Pd., Vejle 344,362 Pd., Skive 284,934 Pd. og Skjern 47,729 Pd. — Desuden er der over Esbjerg udført fra Esbjerg Omegn 1,441,027 Pd., fra Kjøbenhavn 240,451 Pd. og fra Odense 42,891 Pd. — Tilsammen bliver dette 40,246,403 Pd., hvoraf 38 Mill. Pd. ere udskibede i Parkeston, medens den større Halvdel af Resten falder paa Newcastle og den mindre Halvdel paa Hull. Desuden er der i 1889 af fersk Flæsk udført over Esbjerg 455,876 Pd., ligeledes for den aldeles overvejende Part til Parkeston. — Den samlede Udførsel af Flæsk over Esbjerg i 1889 bliver saaledes 40,702,279 Pd., medens der ad samme Route i det foregaaende Aar kun udførtes 30,790,248 Pd. Udførselen er altsaa steget med omtrent en Trediedel.«

Af de ovennævnte Slagterier ere følgende i privat Eje: Aalborg, Randers, Holstebro, Varde, Aarhus, Hjørring, Assens, Vejen, Maribo, Vejle, det nyanlagte Skive og de to kjøbenhavnske, medens de øvrige 9 ere Andelsforetagender, og foruden disse er der allerede Andelsslagterier i Virksomhed i Masnedsund, Kjøge og Ringsted, medens andre ere under Opførelse eller projekterede i Nykjøbing paa Falster, Randers, Aalborg, Hjørring, Viborg, Herning, Skanderborg og maaske flere Steder, foruden at det store Slagteri i Aalborg bygger en Fillaal i Silkeborg. — Har man tidligere, da Tyskland lukkede, savnet Slagterier, og var der end for lidt Konkurrence mellem de forhaanden-værende til at faa Priserne højt op, maa man nu snarere frygte, at vi faa for mange, saa at de ikke alle kunne faa en passende Mængde Svin at slagte, særlig hvis der igjen bliver fri Udførsel til Tyskland. — Og navnlig ligeoverfor Oprettelsen af de mange temmelig smaa Andelsslagterier maa man blive betænkelig, idet Landboerne dog maa indestaa for de i Anlægget bundne Penge, løbe den Risiko, at faa en daarlig Direktør, faa forholdsvis store Driftsudgifter, først skulle indarbejde deres Mærke i England og vanskeligt Aaret rundt kunne faa gennemført

den absolut nødvendige skarpe Sortering efter Størrelse, Længde, Fedme, Flæskets Fasthed, Bugflæskets Tykkelse o. s. v., der maa til for at sikre sig Kundernes Tillid og en stadig høj Pris.

Mellem Producenterne drøftes ofte, hvad der kan gøres for at opnaa de samme Priser for dansk Bacon i England, som Irlænderne opnaa for deres bedste Varer. Særlig har man Øje for, at der bør tilstræbes at levere Flæsket saa fast (ikke blødt) som mulig. — Man er bleven noget belært ved Docent Fjords Forsøg om Fodringens Indflydelse paa Flæskets Kvalitet, og Interessen er bleven vakt for at faa Betalingen indført efter slagtet Vægt for at fornøden Hensyn kan tages til Kvaliteten — en Betalingsmaade, som f. Ex. sjællandske Landmænd tidligere have været misfornøjede med. Men ikke engang Andels-slagterierne have alle indført Systemet. I Holbæk bragte man det resolut til Anvendelse; men f. Ex. i Slagelse har Spørgsmaalet fornylig været for paa Generalforsamlingen og er bleven forkastet. — Interessenterne synes endnu ikke ret at have opfattet Situationen, at Slagteriets Trivsel just bør være deres Interesse.

Hvad Osteproduktionen angaar, kommer den naturligt til at spille en forholdsvis mindre Rolle, eftersom Smørrets og Flæskets Betydning tiltager, og det kan vel ikke i vor Tid ventes at blive anderledes. — De for nogle Aar siden anstillede fyldige og grundige Forsøg belyste nok de herhenhørende Forhold en Del, men bragte ikke for det praktiske Mælkeribrug Resultater af nogen gennemgribende Betydning, saaledes som Forsøgene paa Mælkeribrugets andre Omraader.

Omsætningen i Forhold til Udlandet har været en Indførsel af 1,031,273 Pd. Ost og en Udførsel af 578,259 Pd. Sidstnævnte Mængde er temmelig sikkert for største Delen Margarineost fra nogle faa større Fællesmælkerier; og det er et Produkt, der ingenlunde tjener os til Anseelse i England, idet der ved denne Export foranlediges,

at vore Modstandere i England, ikke mindst engelske Landmænd, slaar Danmark i Klasse med Amerika som Produktionssteder for »forfalsket Ost« og søger derved at mistænkeliggjøre ogsaa vor Smørproduktion.

Indførselen af Ost er snarere lidt i Aftagen end tiltagende, og den repræsenterer næsten udelukkende fed Ost af flere forskellige Slags og fortrinsvis af prima Kvalitet. Netop derfor kunne vi ikke vente, at danske Mælkerier i nær Fremtid skulle kunne erstatte denne Indførsel. Og selv om det utvivlsomt kan være fordelagtigt og tilraadeligt for enkelte danske Mælkerier efter deres lokale Forhold en Tid af Aaret at lave lidt fed Ost (Sødmælksost, efterlignet Schweizerost, hollandsk Ost, Gorgonzola o. l.), kan det for Landet i sin Helhed ligeoverfor vor tiltagende Smørproduktion ikke faa nogen Betydning, selv om hele den nu indførte Mængde blev tilvirket her i Landet; thi en Mill. Pd. fed Ost repræsenterer kun en Mælkemængde svarende til c. 400,000 Pd. Smør; men det er jo kun en Brøkdels Procent af vor Overskuds-Udførsel af Smør. Og at vi skulde kunne tænke paa at tilvirke fin, fed Ost til Export maa nu mere end nogensinde synes haabløst, idet f. Ex. Schweiz med sin fortrinlige Ostproduktion synes stadig mere netop ved de skandinaviske Landes Exempel, at faa Interesse for Smørproduktionen og begynder i hvert Fald for Vinterens Vedkommende at beskæftige sig med Tilvirkning af Smør for det franske Marked.

Tab. V viser en Sammendragning af Mælkeriernes Aarsregnskaber. Som sædvanlig maa der gøres opmærksom paa, at Græsningen og Halmen ikke er inddraget i Beregningen af Foderets Værdi, hvorved særlig de Gaarde, der hele Sommeren have havt Køerne paa Græsmarken, komme til at opvise et forholdsvist gunstigt Regnskab.

Tallene, der ere opførte under Rubrikken »Produktionens Værdi med Fradrag af Foderets Værdi«, vise det endelige Resultat for Opgjørelsen for de forskellige Korre-

spondenter og skulle angive, hvormeget der for hver Kos Vedkommende er indvunden til Dækning af Græsning, Halm, Pasning og Forrentning af Driftskapital m. m. foruden eventuel Fortjeneste. Denne sidste kan imidlertid rigtignok for adskillige Korrespondenters Vedkommende synes at have været sørgelig lille. Men her maa jeg atter bemærke:

a) Samtlige Regnskaber ere ikke udsøgte som særlig gunstige eller som hidrørende fra særlig efterlignelsesværdige Bedrifter, men de ere modtagne i Flæng som illustrerende de almindelige Forhold ligesaavel for at tjene til at paavise Fejlgreb og Uheld som for at paapege de bedste Resultater og de Veje, ad hvilke disse ere naaede.

b) Ligeoverfor den hyppige Paastand, at man ikke kan stole paa de offentliggjorte Regnskaber med »glimrende Udbytte«, idet disse ikke skulle kunne anses for at være paalidelige, finder jeg Anledning til at fremhæve, at Nr. 1 med 157,⁴² Kr. pr. Ko, Nr. 5 med 156,¹¹ Kr., Nr. 15 med 123,⁰⁹ Kr., Nr. 17 med 145,⁵⁹ Kr. og Nr. 19 med 153,¹⁸ Kr. pr. Ko netop ere hver i sin Egn ansete og troværdige Mænd, som just have deres Regnskaber i mønsterværdig Orden, benytte disse til Støtte for Bedriften og ved detaillerede Oplysninger kunne gjøre Rede for de Spørgsmaal, der stilles dem. Men fremhæves maa det, at kun Nr. 15 har anvendt Staldfodring i nogen Udstrækning, medens de øvrige 4 have kunnet græsse Køerne c. 5 Maaneder, saaledes som det fremgaar af Tab. III.

Det tilsyneladende daarligste Resultat er naaet af Nr. 13, som sidste Aar stod med et af de højeste Tal; men hertil maa bemærkes, at her staldfodres meget (kun 49 Græsdage), og særlig at netop denne Korrespondent synes ifølge Tab. II b at have produceret sin Vintermælk dyr ved at byde Køerne mere Kraftfoder end de sammenlignet med to tidligere Aar synes at kunne betale.

Af Rubrikken Kvægrace fremgaar det, at af de nuværende Korrespondenter have kun fire ren jydsk Besæt-

Tab. V. Mælkeriernes

Mælkeriernes Nr.	Koholdets Størrelse	Antal Dage*)	Opfodret til Køer og Svin, alt reduceret til Pd. Kraftfoder.							Produceret pr. Ko						
			Køerne				Svinene			Ialt Værdi	Pd. Mælk	Pd. Smør	Pd. Ost	Sk. Mælk anv. Pd. til		Pd. Svin
			Pd. Kraftfoder	Pd. Hø, Roer etc.	Ialt Pd.	Værdi Kr. Ø.	Pd. Kraftfoder	Værdi Kr. Ø.	Salg					Kalve og Husholdning		
1	107.5	406	976	368	1344	67.94	643	32.15	100.09	4686	151	205	13	758	225	
2	78	376	1918	875	2793	140.41	694	34.70	175.11	4334	149	135	25	612	216	
3	127.5	365	1956	1020	2976	151.82	239	11.95	163.77	5167	192	76	209	1916	-	
4	143	363	1758	848	2606	133.08	325	16.25	149.33	4271	137	210	121	582	140	
5	36.5	365	1451	272	1723	88.93	-	20.66	109.59	4959	171	158	75	1789	183	
6	264.5	365	1349	898	2247	114.49	436	21.80	136.29	4436	156	122	46	849	166	
7	168.5	365	1244	1253	2497	127.67	596	29.80	157.47	4818	178	178	28	603	234	
8	140	365	1544	662	2206	112.70	385	19.25	131.95	4240	142	107	171	1322	147	
9	170	380	520	310	830	41.50	502	25.10	66.60	2646	92	41	-	-	164	
10	277.4	355	294	758	1052	52.60	-	25.03	77.63	2863	93	48	11	912	170	
11	87	365	1812	506	2318	119.28	732	36.60	155.88	4662	154	124	26	1644	180	
12	160	365	1937	640	2577	132.15	946	47.30	179.45	4555	154	123	262	1178	-	
13	145	365	2863	1186	4049	210.29	651	32.55	242.84	5180	202	173	30	802	270	
14	84	344	1754	923	2677	138.49	-	31.71	170.20	5095	172	127	**)	**)	-	
15	208.5	365	2030	735	2765	140.21	703	35.15	175.36	5416	205	110	214	44	1154	
16	74.5	365	1327	437	1764	90.94	582	29.10	120.04	4157	121	189	5	954	152	
17	27.5	369	1057	1733	2790	142.48	361	18.05	160.53	6711	196	173	502	1856	109	
18	58.5	380	1280	1286	2566	128.30	391	19.55	147.85	4390	160	48	168	1195	-	
19	29	369	1270	890	2160	108.18	692	34.60	142.78	4909	166	49	-	2934	270	
20	50	365	2552	295	2847	144.75	773	38.65	183.40	5315	186	143	121	752	245	
21	200	359	1002	1344	2346	122.28	173	8.65	130.93	3965	127	65	45	1176	96	
22	44	367	842	1466	2308	115.58	580	29.00	144.58	4510	152	-	-	1419	224	

*) »Antal Dage« vedkommer ikke Produktionen, men kun Fodringen, og hvor intet andet er angivet, er der regnet fra Indbindingsdag til Indbindingsdag.

***) De fleste Opgivelser for denne Korrespondent ere uddragne af et indsendt detailleret Regnskab.

Aarsregnskab.

Produktionens Værdi pr. Ko				Produktionens Værdi med Fradrag af Foderets Værdi	Kvægrace	Skumningssystem	Tillagt og fetet Antal Kalve
Smør Kr. Ø.	Søt Mælk ej anv. til Smør- og Oste- produktion à 5 Ø. pr. Pd.	Svin, Ost og skummet Mælk Kr. Ø.	Ialt Værdi Kr. Ø.				
150.73	1.90	104.88	257.51	157.42	Jydsk.	Bøtter og Is.	17
145.73	16.70	90.73	253.16	78.05	Nordslesvigsk.	Vand og Is.	16
186.42	7.95	61.05	255.42	91.65	Rødt dansk Kvæg.	Lavals Centrifuge.	40
136.56	8.10	81.62	226.28	76.95	Rødt dansk Kvæg.	Is og Bøtter.	27
168.57	8.75	88.38	265.70	156.11	Rødt dansk Kvæg.	Lavals Centrifuge.	12
152.34	16.40	70.98	239.72	103.43	Rødt dansk Kvæg.	Lefeldts Centrifuge.	93
179.54	8.75	88.41	276.70	119.23	Rødt dansk Kvæg.	B. & W.s Centrifuge.	21
143.36	9.40	68.71	221.47	89.52	Rødt dansk Kvæg.	B. & W.s Centrifuge.	58
88.78	0.30	-	-	-	Jydsk.	Bøtter og Is.	43
89.68	5.95	74.87	170.50	92.87	Jydsk.	Bøtter.	76
153.61	5.40	90.08	249.09	93.21	Rødt dansk Kvæg.	Fade og Is.	18
153.26	13.55	121.63	288.44	108.99	Rødt dansk Kvæg.	B. & W.s Centrifuge.	36
201.40	4.75	103.88	310.03	67.19	Rødt dansk Kvæg.	B. & W.s og L. Centrifuge.	30
162.70	19.15	84.60	266.45	96.25	Rødt dansk Kvæg.	B. & W.s Centrifuge.	43
210.04	*)	88.41	298.45	123.09	Rødt dansk Kvæg.	B. & W.s Centrifuge.	116
125.37	3.40	99.29	228.06	108.02	Jydsk.	Bøtter og Is.	12
186.21	35.40	84.51	306.12	145.59	Hollandsk.	Is (36 Timer).	25
162.49	6.95	79.14	248.58	100.73	Rødt dansk Kvæg.	Is.	21
160.68	21.90	113.98	295.96	153.18	Ayrshire.	Fade og Is.	16
198.93	7.20	93.86	299.99	116.59	Rødt dansk Kvæg.	B. & W.s Centrifuge.	12
119.68	36.23**)	46.47	202.38	71.45	Angler og Østfriser.	Kofoeds Centrifuge.	51
145.38	3.30	80.21	228.89	84.31	Rødt dansk Kvæg.	Mælkekjærning.	18

*) Fedekøer, hvis Foder ikke er medregnet, have givet 21,849 Pd. Mælk, og 21,496 Pd. er brugt til Kalve, Husholdning og Salg.

***) 443 Pd. Mælk pr. Ko er solgt til c. 6 Øre pr. Pd.

Tab. VI.

Opgjørelse af den Værdi, hvortil 1 Pd. Mælk er udbragt.

Mælkeriernes Nr.	Produktionens Værdi pr. Ko				Pd. Mælk pr. Ko	1 Pd. Mælk udbragt i Øre						
	Smørudbytte Kr. Øre.	Svin, Ost, sk. Mælk med Fradrag af Svinenes Kraftfoder	Værdi af sød Mælk og anvendt til Smør- og Osteproduktion à 5 Øre.	Ialt Kr. Øre.		1889	1888	1887	1886	1885	1884	1883
1	150.73	72.73	1.90	225.36	4686	4.81	4.16	4.70	4.24	5.06	5.32	-
2	145.73	61.20	16.70	223.63	4334	5.16	4.69	5.10	4.76	4.92	5.10	5.72
3	186.42	49.10	7.95	243.47	5167	4.71	4.88	-	-	-	-	-
4	136.56	65.37	8.10	210.03	4271	4.92	4.63	-	-	-	-	-
5	168.57	67.72	8.75	245.04	4959	4.94	4.49	4.81	4.42	5.06	5.14	5.39
6	152.34	49.18	16.40	217.92	4436	4.91	4.61	-	-	-	-	-
7	179.54	58.61	8.75	246.90	4818	5.12	-	-	-	-	-	-
8	143.36	49.46	9.40	202.22	4240	4.77	-	-	-	-	-	-
9	88.78	-	0.30	-	2646	-	-	-	-	-	-	-
10	89.68	49.84	5.95	145.47	2863	5.08	-	-	-	-	-	-
11	153.61	53.48	5.40	212.49	4662	4.56	4.43	4.72	-	-	-	-
12	153.26	74.33	13.55	241.14	4555	5.29	4.90	5.26	-	-	-	-
13	201.40	71.33	4.75	277.48	5180	5.36	4.91	5.03	-	-	-	-
14	162.70	52.89	19.15	244.74	5095	4.80	4.51	4.97	4.96	5.13	5.18	5.75
15	210.04	53.26	-	263.30	5416	4.86	4.76	-	-	-	-	-
16	125.37	70.19	3.40	198.96	4157	4.78	4.37	4.51	4.27	5.32	-	-
17	186.21	65.46	35.40	287.07	6711	4.28	4.06	4.20	4.51	4.69	4.67	5.98
18	162.49	58.59	6.95	228.03	4390	5.20	5.13	5.25	-	-	-	-
19	160.68	78.78	21.90	261.36	4909	5.33	4.58	4.55	-	-	-	-
20	198.93	55.21	7.20	263.34	5315	4.96	4.43	4.76	5.73	5.43	5.91	6.49
21	119.68	37.82	36.23	193.73	3965	4.89	4.31	4.70	-	-	-	-
22	145.33	51.21	3.30	199.89	4510	4.43	4.15	-	-	-	-	-

ning, medens 15 have rødt Kvæg. Foruden disse to Racer have vi jo kun nogle enkelte Besætninger af Hollændere (Ostfriserer), Breitenburgere, Ayrshirer og rene Korthornskøer og endelig en Del Blandinger. — Ved Dyrskuerne er det nu næsten udelukkende de brogede Jyder og det røde danske Kvæg, der præmieres. Sidstnævnte maa vel nok i Almindelighed siges at afgive de mest produktive Mælkeribesætninger; men i Betragtning af, at over Halvdelen af Jylland daarlig eller slet ikke kan byde det røde Kvæg den fornødne Pleje, maa man meget glædes over, at der ved Oprettelsen af Kvægavlsforeninger er bleven vakt almindelig Interesse for at forbedre den jydskes Ko som Malkeko. Særlig i Vendsyssel er der smukke Exempler paa, at anseelige Fremskridt kunne naaes i overskuelig Tid. Og den Vej synes langt mere at anbefale end den, der af og til forsøges ved Indførsel af rødt Kvæg eller andre Racer at gjøre hurtige Fremskridt i de nordlige Egne. — Det haarde Klima og den undertiden noget mangelfulde Ernæring skal der Haardførhed til at døje.

Den sidste Rubrik i Tab. 5 viser, hvilket betydeligt Antal Kalve, der nu lægges til paa de større Gårde. 22 Korrespondenter med ialt 2691 Køer have tillagt (og fedet) ialt 801 Kalve, medens det f. Ex. fremgaar af den første Beretning, Forpagter Sonne i sin Tid udarbejdede, at 23 Korrespondenter med 1683 Køer i 1881 kun tillagde (og fedede) 367 Kalve — 22 pCt. i Forhold til Koantallet imod nu 30 pCt. af Malkekøernes Antal. Dette illustrerer, at Gaardene nu have mere Opdræt end tidligere, hvilket særlig i de senere Aar er fremkaldt ved Vanskeligheden ved at skaffe sig godt Indskud ved Kjøb, idet Bønderne nu ere uvillige til at sælge deres bedste Malkere, og der tilmed er sat en Stopper for at hente Tillægsdyr fra Angelen og Nordslesvig.

Under Rubrikken »Skumningssystem« oplyses, at netop Halvdelen af Korrespondenterne benytte Centrifuge, medens én anvender Mælkjærning, og de ti lade Flødeafsætningen foregaa i Bøtter af forskjellig Art eller efter Vand-

og Is-Systemet. Og dette Forhold mellem de forskellige Systemer svarer vistnok ganske godt til Virkeligheden. Ifølge Danmarks Statistik 1888 fandtes der 1885 i Landet (uden Hensyn til Bornholm) ialt 1954 Gaarde over 12 Tdr. Hartkorn, hvoraf 531 Gaarde over 30 Tdr. og 350 mellem 20 og 30 Tdr., medens 1073 havde mellem 12 og 20 Tdr. Hartkorn. Af alle disse Gaarde maa jeg antage, at endnu c. Halvdelen benytter de forskellige ældre Flødeafsætningssystemer eller undtagelsesvis Mælkekjærning, medens den anden Halvdel enten driver selvstændig Centrifugemælkeri, køber Mælk til Bearbejdning sammen med deres egen eller leverer Mælk til et andet Centrifugemælkeri eller en Kjøbstad. Og skal disse forskellige Systemer nu sammenlignes, vil man ofte høre den Mening fremsat, at de gamle Bøttemælkerier baade ere de billigste og bedste; men dertil maa nødvendig gjøres den Bemærkning, at Rigtigheden heraf, forudsat at den overhovedet er til Stede, er afhængig af den Omstændighed, at alle de daarligste Bøttekjældere forlængst ere forsvundne, og at det kun er nogle af de bedste, der ere blevne bevarede og kunne bestaa i Konkurrencen med Centrifugerne. — Ufordelagtigst for Smørproduktionen viser sig derimod i Aarenes Løb ubetinget Flødeafsætning i Vand alene. For at det System skal kunne klare sig i Nutidens større Mælkerier, maa der raades over mere og koldere Vand, end der i Almindelighed disponeres over paa danske Gaarde. Og derfor se vi ogsaa, at Flertallet af Vandmælkerierne have opstillet Centrifuge eller ere komne til at anvende Is og Sne, som mange af dem vistnok burde anvende i endnu større Udstrækning, end det hidtil er sket.

Af Tab. VI ses, til hvilken Pris Mælken er udbragt, naar der ses bort fra de forskellige Driftsudgifter. Med Undtagelse af Nr. 3 viser det sig, at alle Korrespondenterne, for hvilke Aarene kunne sammenlignes, have faaet et Pd. Mælk bedre udnyttet i 1889 end i 1888, og at 1889 i denne Henseende har bragt omtrent samme Re-

sultat som 1887. I god Overensstemmelse hermed angiver de to Korrespondenter, der i Aar som tidligere velvillig har indsendt deres specificerede Opgjørelser, at hos dem var Resultatet henholdsvis:

	1884	1885	1886	1887	1888	1889
	Øre	Øre	Øre	Øre	Øre	Øre
Smørindtægt af 1 Pd. sød Mælk	3.44	3.45	3.02	3.10	2.99	3.06
Osteindtægt af 1 Pd. sød Mælk	0.86	0.75	0.69	0.71	0.74	0.79
Svineindtægt af 1 Pd. sød Mælk	0.50	0.86	0.40	0.68	0.43	0.81
	4.84	5.06	4.11	4.49	4.16	4.66

for den Korrespondent, der anvender Bøtter og Is, og

	1884	1885	1886	1887	1888	1889
	Øre	Øre	Øre	Øre	Øre	Øre
Smørværdi af 1 Pd. sød Mælk	4.06	3.77	3.70	3.56	3.64	3.60
Skummet Mælks Værdi i 1 Pd. sød Mælk	1.05	1.26	0.91	0.96	0.82	0.90
Kjærnemælks Værdi i 1 Pd. sød Mælk	0.18	0.22	0.21	0.18	0.14	0.17
	5.29	5.25	4.82	4.70	4.60	4.67

for den Korrespondent, der anvender Centrifuge. Denne synes i Aar ikke at have bragt det bedste økonomiske Resultat; thi i sidstnævnte Mælkeri ere Driftsudgifterne utvivlsomt noget højere end i førstnævnte. Centrifugemælkeriet faar det største Smørudbytte af Mælken, men faar ikke den skummede Mælk udnyttet til saa høj en Pris som Bøtte- og Is-Mælkeriet. Alle de tidligere Aar har Centrifugemælkeriet imidlertid bragt den højeste Pris for Mælken,

saa der er Grund til at antage, at 1889 er en Undtagelse, fremkaldt ved Konjunkturer og tilfældige lokale Forhold (forholdsviis lille Mælkemængde om Vinteren paa Centrifugemælkeriet).

Som de væsentligste Aarsager til, at 1888 bragte en daarligere Pris for Mælken end 1887, maatte nævnes det uheldige Svinemarked og de lave Smørpriser, og naar nu 1889 viser sig bedre end 1888 og omtrent lig 1887, maa det paapeges, at Vanskelighederne ved Svineafsætningen ere blevne afhjulpne ved de talrige Slagteriernes Fremkomst, og at Smørprisen i Landbrugsaaet 1889 har været noget bedre end det foregaaende Aar og, som hestaaende Tabel viser, endog lidt højere end 1887.

Grosserersocietetets Topnotering for fineste Smør.

	1879 - 80.	1880 - 81.	1881 - 82.	1882 - 83.	1883 - 84.	1884 - 85.	1885 - 86.	1886 - 87.	1887 - 88.	1888 - 89.
November ...	117.2	138.0	135.0	124.0	128.8	117.0	109.0	107.0	105.0	99.6
December ...	122.8	132.0	134.8	125.5	124.0	117.0	104.0	108.8	100.4	109.5
Januar	122.4	130.5	135.0	121.5	120.0	114.0	105.5	102.2	98.5	105.0
Februar	125.9	128.0	133.0	124.5	123.5	104.0	99.5	93.0	95.5	107.5
Marts	129.0	118.5	130.4	120.8	113.0	106.0	94.5	97.2	96.0	103.0
April	119.6	114.0	121.0	103.0	106.0	96.0	84.5	84.0	82.0	87.0
Maj	100.0	106.0	96.0	101.0	94.4	85.0	81.5	74.0	76.2	84.4
Juni	98.6	101.0	98.4	97.2	90.0	82.5	72.8	78.6	84.5	84.5
Juli	102.4	110.7	101.5	101.0	91.6	88.5	83.6	91.0	85.5	91.0
August	108.8	115.5	102.5	104.0	102.5	96.0	88.5	99.0	84.4	91.4
September ..	117.0	119.3	112.0	106.4	113.0	106.5	94.4	101.8	88.5	92.5
Oktober.....	128.0	119.0	116.5	119.0	124.8	113.6	108.5	108.0	99.3	97.6
	116.0	119.3	117.1	112.3	110.6	102.2	94.0	95.5	91.2	96.1

Hertil maa føjes, at 1887 bleve de ensartede og bedste Mærker betalte med en Overpris af indtil 6 Kr., medens i 1889 de samme Herregaarde have faaet indtil 8 Kr. over Københavns Topnotering i ren Afregning for Smørret

leveret paa nærmeste Station, saa den højeste Pris har sidste Aar været c. 2 $\frac{1}{2}$ Kr. højere pr. 100 Pd. end tilsvarende Pris to Aar tidligere. Men for det meget Andelsmælkerismør, der er fremkommen, er Overprisen ikke stegen i samme Forhold. Selv de heldigste og bedst bestyrede Andelsmælkerier have vistnok ikke Aaret rundt faaet mere end 5 Kr. over Top, naar Mælkeriets Vægt eller nærmeste kongelige Vejers Vægtangivelse har skullet være gjældende. — Andelsmælkerierne kunne i Reglen levere store, ensartede Mærker; men Finheden er ikke altid helt tilfredsstillende, — til Tider, særlig først paa Vinteren, kan Kvaliteten være noget affaldende.

Netto-Udførsel af Smør i Pund:

	Oktober Kvartal	Januar Kvartal	April Kvartal	Juli Kvartal	Hele Aaret
1879—80...	3,919,600	5,196,800	4,245,600	5,376,000	18,738,000
80—81...	4,233,600	5,040,000	5,648,800	4,592,000	19,510,400
81—82...	2,956,800	4,412,800	5,084,800	7,100,800	19,555,200
82—83...	5,174,400	6,720,000	7,996,800	6,764,800	26,656,000
83—84...	5,600,000	6,115,200	7,190,400	7,100,800	25,916,800
84—85...	4,457,600	4,748,800	8,400,000	7,168,000	24,774,400
85—86...	5,969,493	7,887,423	8,671,445	9,705,119	32,233,480
86—87...	5,173,124	9,707,739	9,983,791	10,219,408	35,084,062
87—88...	8,143,670	14,133,968	13,035,053	11,914,995	47,227,686
88—89...	8,899,671	14,595,838	15,055,030	13,162,606	51,713,145

Smørudførselens procentvise Fordeling i Kvartalerne

	Oktober	Januar	April	Juli
1879—80....	22	27	23	23
80—81....	22	26	29	23
81—82....	15	23	26	36
82—83....	19	25	30	26
83—84....	22	23	28	27
84—85....	18	19	34	29
85—86....	19	24	27	30
86—87....	15	27	29	29
87—88....	17	30	28	25
88—89....	17	28	29	26

Ifølge de danske statistiske Oplysninger er vor Overskudsudførsel stegen med $4\frac{1}{2}$ Mill. Pd., og Fordelingen i Kvartalerne er bleven lidt forrykket fra Januar til April og Juli Kvartaler. — I Aarets Løb er der ialt bleven indført 13,593,529 Pd. og deraf er forholdsvis meget amerikansk Smør og simple Varer fra andre Lande, der kommer hertil for ved Siden af Margarine at dække en Del af Danmarks betydelige Forbrug.

Smørhandlerne erklære iøvrigt Aaret gennemgaaende for det mest utilfredsstillende, den danske Smøreksport nogensinde har havt at opvise. De udtale stadig, at eftersom Arbejdsforholdene har været i England burde vor Smørpris have været adskilligt højere, — og at den gennem en Aarrække møjsommelig oparbejdede Fritombord-Handel i Aar har lidt et Knæk, som længe ikke vil kunne forvindes. — Begge Kalamiteter mene de skyldes »The Farmers of Denmark Butter-export Association«. Denne, paa Dansk kaldet Exportforeningen, stiftedes i Efteraaret 1888 med det Formaal for Øje at omgaa den danske Handelsstand og lade Andelsmælkerierne selv faa Fordelen af at exportere deres Smør. — Foreningen omfatter Sjællands og Lolland-Falsters Stifter, og, støttet til den sjællandske Bondestands Sparekasse, hvorfra Bevægelsen synes udgaaet, har den havt let ved at rejse Driftskapital og vinde Tilslutning. Hurtig voxede Foreningens Virksomhed til at exportere henimod 100 større og mindre Andelsmælkeriers Produkt; men Afsætningen har kun været mulig ved at anvende Konsignationssystemet i vid Udstrækning, og derved, sige Smørhandlerne, er det blevet muligt for Englænderne at trykke Prisen og at faa godt dansk Smør uden at købe det frit om Bord i Danmark. Hvorvidt Foreningen har bragt de paagjældende Mælkerier Fordel eller Tab, derom forlyder stadig intet paalideligt. Andelsmælkerierne ere bundne med Aars Opsigelse ved Nytaar, saaledes at de i Virkeligheden for to Aar maa staa Last og Brast med hverandre. Nogle Medlemmer ere

betænkelige ved Situationen, og alle imødese med Spænding de Resultater, der vel en Gang maa komme frem paa dette eller næste Aars Generalforsamling.

For herhjemme at fremme Mælkeribruget og særlig Smørrets Kvalitet blev, som omtalt i sidste Aarsberetning, af Indenrigsministeriet ²³/₁₀ 88 ansat lokal Mælkerikonsulent Buhl for Sjælland og Lolland-Falster Stifter, og senere er under ¹⁷/₄ 89 ligeledes bleven ansat to lokale Mælkerikonsulenter, J. N. Dall og P. B. Segelcke, henholdsvis for Fyn Stift med Vejle og Ribe Amter og for det øvrige Jylland. Konsulenterne have Bolig henholdsvis i København, Fredericia og Randers. De lønnes af Ministeriet, men skulle hver Maaned sende Indberetning om deres Virksomhed til Landhusholdningsselskabet. Deres Bestræbelser skulle fortrinsvis gaa ud paa at bistaa Mælkerier, der paakalde deres Hjælp, i Retning af at forbedre Smørrets Kvalitet og at assistere de lokale Foreninger for Landbrugets eller Mælkeridriftens Fremme. De maa ikke befatte sig med Handel eller udstede Anbefalinger, og af Rekvirenterne maa de for den ydede Assistance kun modtage Godtgjørelse for Rejseudgifter m. m. og 4 Kr. i Dagpenge eller Kost og Logis. — Fra deres Ansættelse og indtil Nytaar 1890 have de havt tilsammen ialt 174 Forretninger, og deres Virksomhed er livligt tiltagende.

Af lokale Smørudstillinger har jeg i Aarets Løb medvirket ved to, nemlig Udstilling for hele Jylland i Aarhus 23de—26de Januar og Udstilling for Bornholm i Rønne den 14de Maj. Førstnævnte var den største jyske Smørudstilling, der endnu er bleven afholdt. Den var iværksat af Foreningen af jyske Landboforeninger, og der mødte 151 Andelsmælkerier, 24 større Gaarde og 20 Fællesmælkerier hver med to Dritler og 14 Dages forskjellig Alder og 32 Udstillere med Smør i Ottinger. Udstillingen var godt besøgt, og ved Foredraget henleddes ved Forevisning af en god og en daarlig pakket Drittel Opmærksomheden paa Nødvendigheden af en omhyggelig fast og

tæt Pakning, nu da Smørret tilberedes som færdig Exportvare paa selve Produktionsstedet. Endvidere fremhævedes Englændernes Fordringer til Smørrets Holdbarhed og de forskellige Fremgangsmaader ved Syrningen, Æltningen o. s. v. fremdroges til Diskussion.

I Aarets Løb opførtes ved Forsøgslaboratoriets Ishus paa Rolighedsvej for særlig dertil bevilgede Penge specielle Lokaler for vekslede Smørudstillinger, som Docent Fjord har sat i System som et Led af Forsøgsvirksomheden. Der kom hurtig Tilslutning fra 3—400 større Mælkerier og ikke mindre end 39 Smørhandlere fra Landets forskellige Egne paatog sig efter Tour at møde som Dommere ved Smørbedømmelserne, der foreløbig skulle afholdes hver fjortende Dag. Første Smørbedømmelse fandt imidlertid først Sted efter 1ste Novbr. 89, saa at nærmere Beskrivelse ikke henhører til denne Aarsberetning.

Forsøgsvirksomheden har i Aar iøvrigt foruden Undersøgelse af visse Forhold ved Flødens Syrning mest gaet ud paa Besvarelsen af forskellige Spørgsmaal angaaende Køers og Svinns Fodring. Og herom er fremkommen to store Beretninger, nemlig om Fodringsforsøg med Svin (A. Korn og Oliekager. B. Svin af forskellige Racer) og om 2det Aars Fodringsforsøg med Malkekøer 1889 (Sammenligning mellem Kraftfoder og Roer).

Forbruget af Foderstoffer var i Aarets Løb større end nogensinde tidligere. Overskudsindførselen af formalet og uformalet Korn var godt et Par Millioner Tønder; men hvormeget der heraf er anvendt direkte til Fodring af Køer og Svin, kan jo ikke oplyses. Det er imidlertid sandsynligvis en ret anseelig Del, som særlig Svinene have fortæret heraf, dels direkte og dels indirekte, ved at æde den hjemmeavlede Sæd, saaledes at Byernes Forsyning delvis har maattet dækkes ved Indførsel. — Foruden Landets Produktion af Klid og Oliekager er der endvidere af disse Foderstoffer, som hosstaaende Oversigtstabel viser, forbrugt c. 347 Mill. Pund, der maa antages at repræsentere et Udlæg for Landbruget af over 17 Mill. Kroner.

Overskuds-Indførsel i Pd. af:

	Oliekager	Klid	Ialt
1879—80.....	31,170,000	28,100,000	59,270,000
80—81.....	43,190,000	77,850,000	121,040,000
81—82.....	44,150,000	77,920,000	122,070,000
82—83.....	39,120,000	66,510,000	105,630,000
83—84.....	61,070,000	130,750,000	191,820,000
84—85.....	65,070,000	160,212,000	225,280,000
85—86.....	47,275,425	110,110,094	157,386,519
86—87.....	87,781,000	182,234,000	270,015,000
87—88.....	128,814,290	196,025,000	324,839,290
88—89.....	134,540,141	212,274,969	346,815,110

Ligeoverfor et saa stort Forbrug af Oliekager faar det en indgribende Betydning for Fodringen, ja for hele Agerbruget, hvorvidt Oliekagerne ere et fordelagtigt Foder eller ikke i Sammenligning med Korn. Markedsprisen reguleres ved Tilbud og Efterspørgsel; men Efterspørgselen fra Landmændenes Side vil kunne reguleres af Kornpriserne, naar det først ved en tilstrækkelig Mængde sammenlignende Forsøg er bleven belyst, hvorledes Oliekagernes og Kornets relative Fodringsværdi er for de forskjellige Husdyrs Vedkommende og for Produktionen af de forskjellige dyriske Produkter.

De sidste ti Aar have bragt stor Forandring i det danske Landbrug og særlig i Mælkeribruget. For mange Landmænd har det været vanskelige Aar at komme igjennem; men for Landet i sin Helhed maa det vistnok siges, at Resultatet af Udviklingen synes heldig. Forudsat at vort Smør og Flæsk, fremtidig som hidtil, kan finde god Afsætning, og at Priserne ikke væsentlig forrykkes i Forhold til andre Landbrugsprodukter, synes vor Produktions-evne endnu at være i stadig Stigen. Interessen er vakt for Husdyrholdets Forbedring, talrige Foreninger ere traadte i Virksomhed, og velindrettede Mælkerier og Slagterier ere disponible i fornøden Mængde til at tilberede Exportvarerne, naar nu kun frodige Aar maa lade Marker og Enge give store og gode Afgrøder.